

ŠTÁTNA
ŠKOLSKÁ
INŠPEKCIA

2022/2023

STAV VZDELÁVANIA ŽIAKOV – ODÍDENCOV Z UKRAJINY

1.ČASŤ

PRIEBEŽNÁ SPRÁVA

**KRITICKÝ
PRIATEĽ ŠKÔL
A ŠKOLSKÝCH
ZARIADENÍ**

ŠTÁTNA
ŠKOLSKÁ
INŠPEKCIA

centrum
vzdelávacích
analýz

STAV VZDELÁVANIA ŽIAKOV – ODÍDENCOV Z UKRAJINY

PRIEBEŽNÁ SPRÁVA

Michal Rehúš
Alexandra Ostertágová

Spracovanie údajov a odborná spolupráca:
Ľuba Habodászová

Odborná spolupráca:
Martin Kandra
Anna Holická
Zuzana Eretová
Monika Ružeková

OBSAH

1 ÚVOD	3
2 HLAVNÉ ZISTENIA	3
3 METODOLÓGIA PRIESKUMU	5
3.1 Metodologické východiská	5
3.2 Vzorka škôl	6
4 ZARAĐOVANIE ŽIAKOV Z UKRAJINY DO ZÁKLADNÝCH ŠKÔL	7
4.1 Počet žiakov z Ukrajiny v školách	7
4.2 Zaraďovanie žiakov z Ukrajiny do škôl	9
4.3 Zaraďovanie žiakov z Ukrajiny do ročníka	10
4.4 Dochádzka žiakov z Ukrajiny na vyučovanie	11
5 PODPORA ŽIAKOV Z UKRAJINY	12
5.1 Samostatné triedy pre žiakov z Ukrajiny	12
5.2 Úprava učebného plánu pre žiakov z Ukrajiny	12
5.3 Kurzy štátneho jazyka pre žiakov z Ukrajiny	12
5.4 Doučovanie pre žiakov z Ukrajiny	15
5.5 Hodiny ukrajinského jazyka pre žiakov z Ukrajiny	15
5.6 Online vzdelávanie pre žiakov z Ukrajiny	16
5.7 Voľnočasové aktivity pre žiakov z Ukrajiny	17
6 PODPORA ŠKÔL PRI VZDELÁVANÍ ŽIAKOV Z UKRAJINY	18
6.1 Hodnotenie podpory škôl	18
6.2 Potreby škôl pri zabezpečení vzdelávania žiakov z Ukrajiny	19
6.3 Zamestnanci škôl	23
7 ODPORÚČANIA	25
8 LITERATÚRA	26
9 ZOZNAM GRAFOV	28

1 ÚVOD

Po vypuknutí vojny na Ukrajine našli desaťtisíce ľudí z Ukrajiny útočisko na Slovensku. Veľká časť z nich sú deti alebo mladí ľudia, ktorí okrem bezpečného zázemia potrebujú mať aj prístup k vzdelávaniu. Do škôl na Slovensku tak postupne začali pribúdať žiaci z Ukrajiny. Mnohé školy však nemajú skúsenosti so vzdelávaním a podporou žiakov z cudziny a na ich príchod neboli dostatočne pripravené.

O tom, ako sa školám darí začleňovať žiakov z Ukrajiny do vzdelávania, máme len obmedzené informácie. Chýbajú dostatočne komplexné a dôveryhodné údaje o tom, či školy dokážu prijať všetkých žiakov z Ukrajiny, akú podporu školy poskytujú týmto žiakom a či školy majú všetko, čo na vzdelávanie žiakov z Ukrajiny potrebujú.

Toto biele miesto sa usiluje vyplniť tematická inšpekcia Štátnej školskej inšpekcie, ktorá sa zameriava na zmapovanie situácie, ako prebiehalo zaraďovanie a vzdelávanie žiakov odídcov z Ukrajiny v základných školách na Slovensku. Súčasťou inšpekcie je aj zisťovanie, aké opatrenia pedagógovia používali, aby zmiernili jazykové a vedomostné bariéry žiakov.

Inšpekcia je rozdelená na dve časti. Prvou časťou je elektronický dotazník, ktorý bol rozposlaný na všetky základné školy na Slovensku. Jeho cieľom bolo plošne zmapovať, ako vyzeralo zaraďovanie žiakov z Ukrajiny do základných škôl na Slovensku, aké opatrenia na podporu týchto žiakov školy využívali a čo potrebovali na kvalitnejšie vzdelávanie žiakov z Ukrajiny.

Druhou časťou je inšpekcia priamo vo vybraných základných školách, ktorá prebieha počas mesiacov február až apríl. Jej cieľom je hĺbkovo zmapovať, ako školy s vysokým počtom žiakov z Ukrajiny vzdelávajú a podporujú týchto žiakov, akým prekážkam tieto školy čelia a aké sú ich potreby pri vzdelávaní žiakov z Ukrajiny. Zároveň zisťuje, aké sú skúsenosti žiakov z Ukrajiny s výučbou v škole a aké sú vzťahy medzi žiakmi z Ukrajiny a ostatnými žiakmi.

Predkladaná priebežná správa prezentuje údaje, ktoré boli získané prostredníctvom celoplošného elektronického dotazníka. Sumarizuje odpovede riaditeľov zo 608 zapojených základných škôl, ktoré v tomto školskom roku vzdelávajú žiakov z Ukrajiny (celkovo sa do prieskumu zapojilo 1 247 základných škôl).

2 HLAVNÉ ZISTENIA

- Do prieskumu sa celkovo zapojilo 1 247 základných škôl, čo je 60,3 % zo všetkých základných škôl na Slovensku. Z toho bolo 608 základných škôl, ktoré vzdelávali žiakov z Ukrajiny, čo predstavuje dve tretiny (67,6 %) zo všetkých základných škôl, ktoré podľa údajov ministerstva školstva mali žiakov z Ukrajiny. Zapojené základné školy vzdelávali viac ako tri štvrtiny (79,3 %) zo všetkých žiakov z Ukrajiny na základných školách na Slovensku.
- Žiaci z Ukrajiny sa zväčša nesústreďovali do malého počtu škôl, ale boli rozmiestnení do viacerých škôl. Viac ako polovica (53,1 %) škôl, ktoré vzdelávali žiakov z Ukrajiny, mala najviac 5 takýchto žiakov. Približne pätina (19,2 %) škôl mala 6 až 10 žiakov z Ukrajiny. Viac ako 10 žiakov z Ukrajiny mala viac ako štvrtina (27,6 %) škôl. V Bratislavskom kraji sa nachádzal vysoký podiel základných škôl, ktoré vzdelávajú pomerne vysoký počet žiakov z Ukrajiny. Viac ako polovica (55,4 %) zapojených základných škôl z tohto kraja mala viac ako 10 žiakov z Ukrajiny, pričom takmer tretina (31,5 %) mala viac ako 20 ukrajinských žiakov.
- Výrazná väčšina (81,3 %) škôl, na ktoré sa v tomto školskom roku hlásili žiaci z Ukrajiny, ich aj prijala. Platí to vo všetkých krajoch okrem Bratislavského, kde všetkých žiakov prijala menej ako polovica (48,3 %) škôl. V menšej miere prijali všetkých žiakov z Ukrajiny aj školy, v ktorých

sa vzdelával vyšší počet žiakov z Ukrajiny. Najčastejším dôvodom, prečo školy neprijali žiakov z Ukrajiny, bol nedostatok miest.

- Výrazná väčšina (87,7 %) škôl zaradila všetkých žiakov z Ukrajiny do ročníkov podľa veku. Značná väčšina (92 %) škôl, ktoré nezaradili žiakov podľa veku, ich zaradila do nižšieho ročníka. Najčastejšími dôvodmi, prečo školy žiakov z Ukrajiny nezaradili podľa veku, boli žiadna alebo nízka úroveň ovládania štátneho jazyka (62,7 %) alebo požiadavka zo strany zákonného zástupcu (58,7 %).
- Základné školy nezaznamenali výrazný problém s dochádzkou žiakov z Ukrajiny na vyučovanie. Výrazná väčšina (89 %) riaditeľov a riaditeľiek uviedla, že dochádzka žiakov z Ukrajiny je skôr alebo veľmi pravidelná. Problém s dochádzkou mali predovšetkým školy s vyšším počtom žiakov z Ukrajiny. Tieto školy vo väčšej miere uviedli, že pravidelnosť dochádzky na vyučovanie sa výrazne líši medzi jednotlivými žiakmi.
- Samostatnú triedu, v ktorej sa vzdelávajú len žiaci z Ukrajiny, mali iba 3 školy zo 608 (0,5 %). V prípade väčšiny škôl (86,2 %) nemali žiaci z Ukrajiny upravený učebný plán, čiže nemali odlišné alebo posilnené niektoré vyučovacie predmety.
- V minulom školskom roku kurzy štátneho jazyka organizovala viac ako polovica (54,3 %) škôl. V tomto školskom roku to však už bola menej ako tretina (31,4 %) škôl. Najčastejšími dôvodmi, prečo školy už kurz neorganizujú, bolo to, že žiaci kurz absolvovali už v minulom školskom roku (33,3 %) a nezáujem zo strany žiakov z Ukrajiny (28,5 %).
- Väčšina (60,9 %) škôl realizovala alebo realizuje doučovanie pre žiakov z Ukrajiny. Približne tretina (32,2 %) škôl uviedla, že na doučovaní sa zúčastňovali všetci žiaci z Ukrajiny a podľa štvrtiny (24,6 %) škôl sa na doučovaní zúčastňovala väčšina žiakov.
- Takmer na každej (98,4 %) škole mali žiaci z Ukrajiny možnosť navštevovať záujmové útvary (krúžky). Avšak len menej ako polovica (42 %) škôl uviedla, že tieto krúžky navštevovala väčšina alebo všetci žiaci z Ukrajiny. Takmer polovica (46,7 %) škôl uviedla, že krúžky navštevovala len menšia časť žiakov z Ukrajiny alebo takmer nikto.
- Takmer dve tretiny (61,5 %) zapojených škôl hodnotili, že podpora, ktorú školy pri zabezpečení vzdelávania žiakov z Ukrajiny dostávajú, je dostatočná. Opačný názor mala menej ako tretina (31,6 %) škôl. Školy, ktoré majú viac žiakov z Ukrajiny, mali tendenciu poskytnutú podporu hodnotiť horšie. Zároveň boli k poskytnutej podpore najviac kritickí riaditelia škôl z Bratislavského kraja. Takmer polovica (46,7 %) z nich považovala podporu za nedostatočnú.
- Školám sa nepodarilo zabezpečiť predovšetkým finančne a organizačne náročnejšiu podporu. Školy mali problém zabezpečiť najmä nových odborných zamestnancov (zabezpečilo ich len 6,7 % škôl, ktoré ich potrebovali) a pedagogických asistentov (10,8 %). Školy mali ťažkosti aj s dobudovaním tried (12,1 %) či zabezpečením tlmočnických služieb (17,5 %). Naopak, väčšine škôl sa podarilo zabezpečiť učebné pomôcky (84,9 %), učebnice (74,8 %) či dovybaviť triedy stoličkami či lavicami (67,9 %).
- Približne tretina škôl by potrebovala zabezpečiť alebo posilniť pedagogickú (35,4 %) a psychologickú (32,6 %) podporu v ukrajinskom jazyku. Približne štvrtina (26 %) škôl by potrebovala zabezpečiť aj špeciálno-pedagogickú podporu v ukrajinskom jazyku. Školy s vyšším počtom žiakov z Ukrajiny (11 a viac) by vo výrazne väčšej miere potrebovali zabezpečiť podporu v ukrajinskom jazyku. Takmer polovica týchto škôl by potrebovala psychologickú

(45,8 %), špeciálno-pedagogickú (45,2 %) a pedagogickú (43,5 %) podporu v ukrajinskom jazyku.

- Väčšina (79,6 %) škôl, ktoré vzdelávajú žiakov z Ukrajiny, nemala zamestnancov ovládajúcich ukrajinčinu. Takýchto zamestnancov by chcela zamestnať viac ako tretina (36,6 %) škôl, ktoré nemajú zamestnancov ovládajúcich ukrajinčinu. Značná väčšina (89,3 %) týchto škôl by chcela zamestnať pedagogických asistentov.

3 METODOLÓGIA PRIESKUMU

3.1 Metodologické východiská

Zber primárnych údajov sa uskutočnil prostredníctvom elektronického dotazníka, ktorý Štátna školská inšpekcia distribuovala všetkým základným školám na Slovensku. Dotazník bol zaslaný na e-mail školy uvedený v databáze Centra vedecko-technických informácií SR. Zber údajov prebiehal v termíne od 29. 11. do 12. 12. 2022.

Cieľom dotazníka bolo zmapovať, ako prebieha začleňovanie žiakov z Ukrajiny do vzdelávania na základných školách na Slovensku. Zároveň si kládol za cieľ zistiť potreby škôl pri vzdelávaní žiakov z Ukrajiny.

Dotazník sa zameriaval na tri širšie tematické oblasti:

1. Prijímanie žiakov z Ukrajiny do škôl. Školy na Slovensku sa po prvý raz stretli s potrebou začleniť také veľké množstvo žiakov z cudziny. Navyše, štát neriadil začleňovanie týchto žiakov do konkrétnych škôl a ministerstvo školstva informovalo, že na žiakov z Ukrajiny sa nevzťahuje povinná školská dochádzka (MŠVVaŠ SR, 2022). Tieto faktory mohli vplývať na to, ako prebiehalo prijímanie žiakov z Ukrajiny do škôl.

Zisťovali sme, koľko žiakov z Ukrajiny navštevuje danú školu, aký je záujem o prijatie do školy zo strany žiakov z Ukrajiny a či školy prijali všetkých žiakov z Ukrajiny, ktorí sa do školy prihlásili. Zároveň sme zisťovali, ako školy zaraďovali žiakov z Ukrajiny do ročníkov a aká bola dochádzka žiakov z Ukrajiny na vyučovanie.

2. Podpora žiakov z Ukrajiny. V tejto oblasti sme koncepčne vychádzali z holistického modelu podpory začleňovania detí s migrantskou skúsenosťou, ktorý vytvorila Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD, 2019). Podľa tohto modelu sa treba pri podpore žiakov s migrantským pôvodom zamerať na tri základné oblasti.

- **Podpora žiakov v učení sa.** Žiaci si potrebujú osvojiť vyučovací jazyk, aby sa mohli plnohodnotne zapojiť do vzdelávania. Kým žiaci dostatočne neovládajú vyučovací jazyk, mali by sa im počas výučby poskytnúť nástroje na prekonanie jazykovej bariéry. Okrem toho je dôležité, aby žiaci dostali podporu pri osvojovaní si učiva, napríklad v podobe individuálneho učebného plánu, doučovania a podobne. V dotazníku sme zisťovali, či školy organizujú jazykové kurzy a doučovania a v prípade, že áno, aká je organizácia týchto aktivít a koľko žiakov z Ukrajiny sa ich zúčastňuje. Zároveň sme sa pýtali, či školy vytvorili samostatné triedy pre žiakov z Ukrajiny a či upravili učebný plán pre týchto žiakov.
- **Psychosociálna podpora.** Táto oblasť je dôležitá najmä v prípade osôb utekajúcich pred vojnou. Skúsenosť s vojnou, vystavenie traumatizujúcim zážitkom, nútené presídlenie a strata sociálnych kontaktov môžu ohrozovať duševné zdravie a pohodu detí a mladých ľudí. V dotazníku sme zisťovali, či školy dostali podporu zo strany poradenských zariadení.

- **Podpora socializácie s rovesníkmi.** Je dôležité, aby sa žiaci s migrantským pôvodom dokázali sociálne začleniť medzi ostatných žiakov. To sa dá napríklad prostredníctvom voľnočasových či komunitných aktivít. V dotazníku sme zisťovali, či žiaci z Ukrajiny navštevujú školský klub detí a záujmové útvary (krúžky) v škole.

3. Podpora škôl pri vzdelávaní žiakov z Ukrajiny a mapovanie ich potrieb. Pre úspešné začlenenie žiakov z Ukrajiny do vzdelávania je nevyhnutné, aby školy mali vytvorené vhodné podmienky na podporu týchto žiakov. Vzhľadom na to, že mnohé školy na Slovensku nemali skúsenosti so vzdelávaním žiakov z cudziny, potrebovali podporu zo strany externých subjektov, najmä ministerstva školstva a jeho organizácií. Staršie výskumy a zisťovania navyše ukazujú, že na Slovensku chýbajú vhodné nástroje na vzdelávanie žiakov z cudziny (Gallova Kriglerová, Gažovičová, Kadlečíková, 2011; ŠŠI, 2020; ŠŠI, 2022a; ŠŠI, 2022b).

Zisťovali sme, ako školy hodnotia podporu, ktorú dostávajú pri začleňovaní žiakov z Ukrajiny. Zároveň sme mapovali, čo školy potrebujú a či sa im podarilo zabezpečiť to, čo potrebovali.

Otázky v dotazníku pokrývali všetky tri tematické oblasti. Pri formulácii otázok aj možností odpovedí sme vychádzali z mapovania odporúčaní a opatrení v týchto oblastiach. Opierali sme sa o prehľady opatrení, ktoré sa realizovali na Slovensku aj v zahraničí (Ostertágová, Rehúš, 2022a, 2022b), ako aj o ďalšiu odbornú literatúru, ktorá poskytuje informácie o účinných nástrojoch začleňovania detí s rozmanitými potrebami do vzdelávania (napr. Cerna, 2019; Maehler et al., 2021; UNESCO, 2022; UNICEF, 2022).

3.2 Vzorka škôl

Do prieskumu sa celkovo zapojilo 1 247 základných škôl, čo je 60,3 % zo všetkých základných škôl na Slovensku. 639 škôl zapojených do prieskumu v tomto školskom roku nevzdeláva žiakov z Ukrajiny. Týchto škôl sme sa pýtali, či sa do ich školy hlásili žiaci z Ukrajiny a čo by potrebovali na prijatie týchto žiakov. V priebežnej správe prezentujeme výsledky prieskumu v školách, ktoré v tomto školskom roku vzdelávali žiakov z Ukrajiny.

Do prieskumu sa zapojilo 608 základných škôl, ktoré vzdelávali žiakov z Ukrajiny. Podľa údajov ministerstva školstva k 31. 12. 2022 malo aspoň jedného žiaka z Ukrajiny 900 základných škôl na Slovensku, čo je menej ako polovica (43,5 %) zo všetkých základných škôl na Slovensku. Do prieskumu sa teda zapojili približne dve tretiny (67,6 %) zo všetkých základných škôl so žiakmi z Ukrajiny.

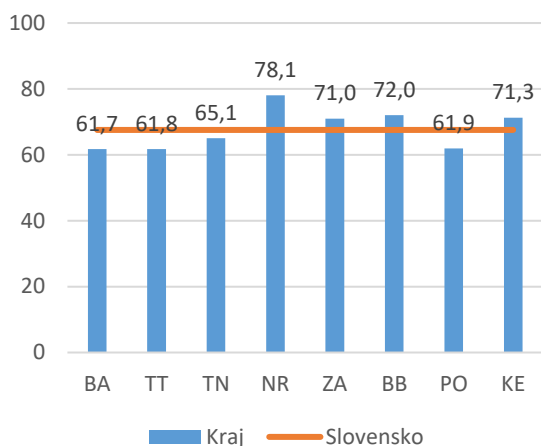
Najvyšší podiel škôl vzdelávajúcich žiakov z Ukrajiny sa do prieskumu zapojil v Nitrianskom kraji (do prieskumu sa v kraji zapojilo 78,1 % základných škôl, ktoré vzdelávajú žiakov z Ukrajiny). Naopak, najnižšie zastúpenie mali školy z Bratislavského (61,7 %), Trnavského (61,8 %) a Prešovského (61,9 %) kraja (graf 1).

Dokopy sa na základných školách zapojených do prieskumu podľa riaditeľov škôl nachádzalo 5 447 žiakov z Ukrajiny, čo predstavuje viac ako tri štvrtiny (79,3 %) zo všetkých žiakov z Ukrajiny na základných školách na Slovensku (celkovo sa podľa údajov ministerstva školstva k 31. 12. 2022 na základných školách na Slovensku vzdelávalo 6 872 žiakov z Ukrajiny).

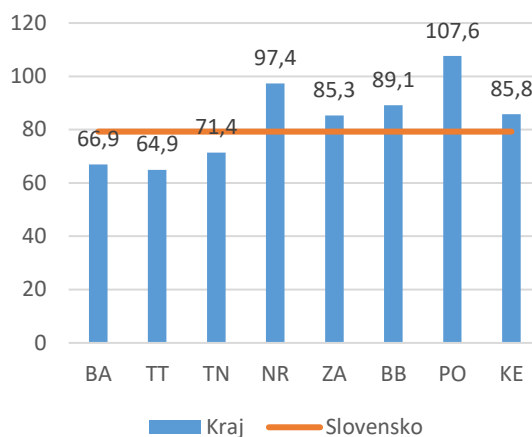
Riaditelia škôl z Prešovského kraja uviedli v dotazníku o čosi vyšší počet žiakov z Ukrajiny ako sa uvádza v údajoch ministerstva školstva. Dve zo zapojených škôl uviedli, že vzdelávajú viac ako 60 žiakov z Ukrajiny, pritom v údajoch ministerstva školstva sa v Prešovskom kraji nachádza len jedna takáto škola. Dôvody nadschodenia údajov v dotazníkovom prieskume oproti administratívnym údajom ministerstva školstva nie je možné určiť. Vysoký podiel žiakov z Ukrajiny pokryli aj zapojené školy v

Nitrianskom kraji (97,4 %). Najnižší podiel žiakov z Ukrajiny pokryli zapojené školy v Trnavskom (64,9 %) a Bratislavskom (66,9 %) kraji (graf 2).

Graf 1: Podiel zapojených základných škôl so žiakmi z Ukrajiny z celkového počtu základných škôl so žiakmi z Ukrajiny podľa krajov (%)

Graf 2: Podiel žiakov z Ukrajiny na zapojených základných školách z celkového počtu žiakov z Ukrajiny na základných školách podľa krajov (%)

Zdroj: Vlastné výpočty na základe údajov MŠVVaŠ SR a ŠŠI

Zdroj: Vlastné výpočty na základe údajov MŠVVaŠ SR a ŠŠI

4 ZARAĐOVANIE ŽIAKOV Z UKRAJINY DO ZÁKLADNÝCH ŠKÔL

4.1 Počet žiakov z Ukrajiny v školách

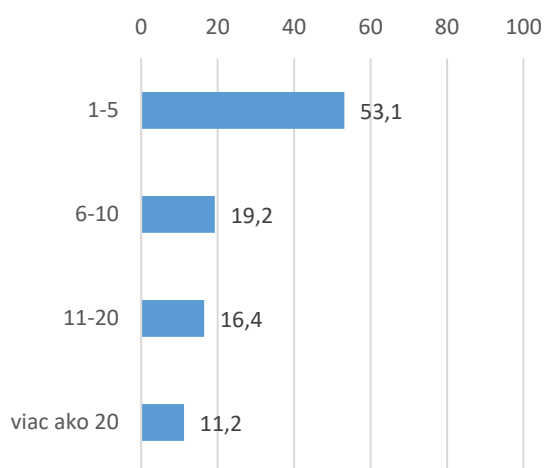
Z prieskumu vyplynulo, že žiaci z Ukrajiny sa zväčša nesústredujú do nízkeho počtu škôl, ale sú rozmiestnení do viacerých škôl. Z toho vyplýva, že väčšina škôl, ktoré vzdelávajú žiakov z Ukrajiny, má pomerne nízky počet týchto žiakov. Pravdepodobne je to spôsobené aj tým, že štát neriadil začleňovanie žiakov z Ukrajiny do jednotlivých škôl a nesústredoval týchto žiakov do vybraných škôl ako napríklad navrhovali odborníci v Českej republike (České priority a PAQ Research, 2022).

Silnou stránkou tohto rozmiestnenia žiakov z Ukrajiny do škôl môže byť, že títo žiaci nie sú segregovaní od ostatných žiakov. To môže vytvárať predpoklady na ich lepšie začlenenie medzi ostatných žiakov, no len v prípade, že školy dokážu žiakom z cudziny zabezpečiť intenzívnu podporu. Takéto rozmiestnenie žiakov z Ukrajiny tak vytvára nároky na veľký počet škôl.

Podľa údajov z dotazníka viac ako polovica (53,1 %) škôl, ktoré vzdelávajú žiakov z Ukrajiny, má najviac 5 takýchto žiakov. Najviac škôl malo jedného (17,8 %) alebo dvoch (14,6 %) žiakov z Ukrajiny. Približne pätina (19,2 %) škôl má 6 až 10 žiakov z Ukrajiny. Viac ako 10 žiakov z Ukrajiny má viac ako štvrtina (27,6 %) škôl, pričom len približne každá desiatu (11,2 %) škola má viac ako 20 žiakov z Ukrajiny (graf 3).

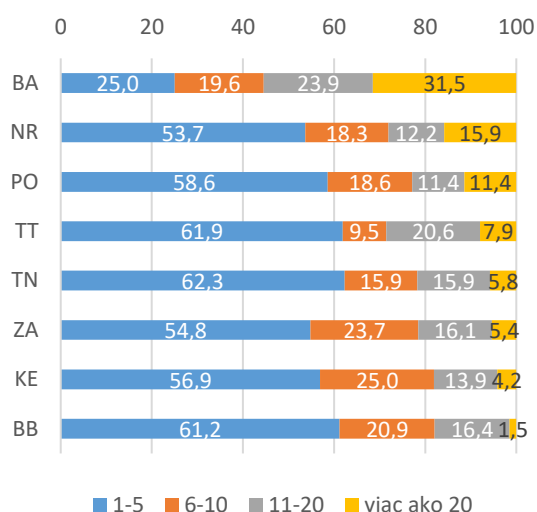
Situácia bola odlišná v Bratislavskom kraji, kde sa nachádza vysoký podiel základných škôl, ktoré vzdelávajú pomerne vysoký počet žiakov z Ukrajiny. Viac ako polovica (55,4 %) zapojených základných škôl z tohto kraja mala viac ako 10 žiakov z Ukrajiny, pričom takmer tretina (31,5 %) mala viac ako 20 ukrajinských žiakov (graf 4). Súvisí to najmä s tým, že v Bratislavskom kraji sa nachádza najvyšší počet žiakov z Ukrajiny. Vplývať na to môže aj to, že v porovnaní s inými regiónmi sa žiaci v Bratislavskom kraji koncentrujú do menšieho počtu základných škôl s vyšším počtom žiakov.

Graf 3: Podiel škôl podľa počtu žiakov z Ukrajiny (%)¹

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Graf 4: Podiel škôl podľa počtu žiakov z Ukrajiny v jednotlivých krajoch (%)²

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Poznámka: Kraje sú zoradené podľa podielu škôl, ktoré navštevuje viac ako 20 žiakov z Ukrajiny

Záujem o umiestnenie žiakov z Ukrajiny do základných škôl pretrvával aj v tomto školskom roku. Veľká väčšina (90,5 %) škôl, ktoré vzdelávajú žiakov z Ukrajiny, uviedla, že v tomto školskom roku sa k nim hlásili žiaci z Ukrajiny. Najčastejšie to bol jeden (15,1 %) alebo dvaja (13,7 %) žiaci. Zúčastnení riaditelia škôl odhadli, že v tomto školskom roku sa do základných škôl hlásilo dokopy 4 946 žiakov z Ukrajiny³.

Takmer polovica (46,4 %) škôl uviedla, že záujem bol v porovnaní s minulým rokom nižší (26,6 % výrazne nižší a 19,7 % mierne nižší). Podľa takmer tretiny (29,1 %) škôl bol počet záujemcov približne rovnaký. Len pätina (20,2 %) škôl uviedla, že záujem bol v porovnaní s minulým školským rokom vyšší (6,4 % výrazne vyšší a 13,8 % mierne vyšší)⁴.

O tom, že počet záujemcov o prijatie zo strany žiakov z Ukrajiny sa v tomto školskom roku zvýšil, vypovedali vo vyššej miere základné školy v Bratislavskom (29,3 %) a Nitrianskom (25,6 %) kraji. Naopak, v najmenšej miere to uviedli školy v Trnavskom (14,3 %) a Banskobystrickom (14,9 %) kraji (graf 5).

Podobne školy s vyšším počtom žiakov z Ukrajiny vo vyššej miere uvádzali, že do ich školy sa v tomto školskom roku hlásilo viac žiakov z Ukrajiny ako v minulom školskom roku. Približne tretina (32,4 %) škôl s najvyšším počtom žiakov z Ukrajiny uviedla, že záujem bol v tomto školskom roku vyšší. V prípade škôl s najnižším počtom žiakov z Ukrajiny to bolo len 14,6 % škôl (graf 6).

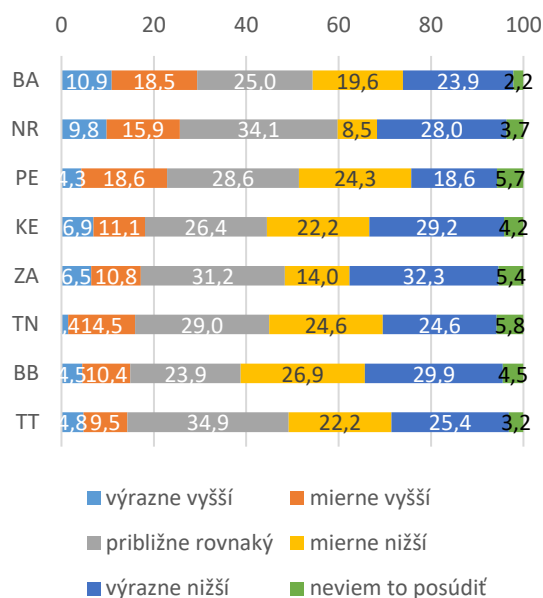
¹ Odpovede na otázku: Koľko žiakov odíencov z Ukrajiny aktuálne navštevuje Vašu školu? (N = 608)

² Odpovede na otázku: Koľko žiakov odíencov z Ukrajiny aktuálne navštevuje Vašu školu? (N = 608)

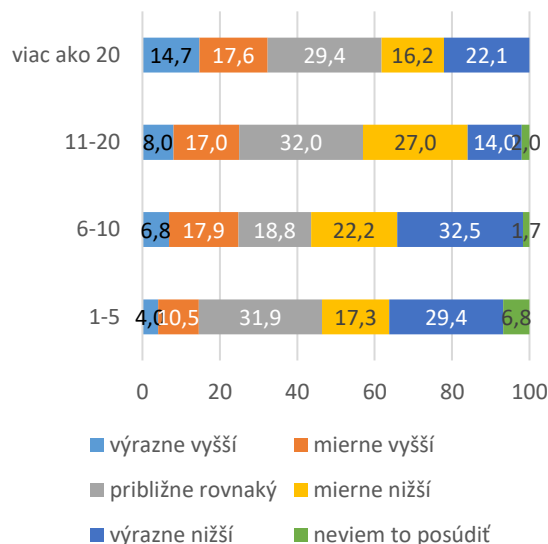
³ Odpovede na otázku: Približne koľko žiakov odíencov z Ukrajiny sa hlásilo do Vašej školy v tomto školskom roku (od septembra 2022)? Bez ohľadu na to, či ste ich aj prijali. (N = 608)

⁴ Odpovede na otázku: Zmenil sa v tomto školskom roku oproti minulému počet žiakov odíencov z Ukrajiny, ktorí sa hlásili do Vašej školy? Bez ohľadu na to, či ste ich aj prijali. (N = 608)

Graf 5: Zmena počtu žiakov z Ukrajiny, ktorí sa hlásili do školy podľa krajov (% škôl)⁵

Graf 6: Zmena počtu žiakov z Ukrajiny, ktorí sa hlásili do školy podľa počtu žiakov z Ukrajiny v škole (% škôl)⁶

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Poznámka: Kraje sú zoradené podľa podielu škôl, ktoré uviedli, že počet žiakov z Ukrajiny, ktorí sa hlásili do školy, bol v tomto školskom roku vyšší

Zdroj: Prieskum ŠŠI

4.2 Zaráďovanie žiakov z Ukrajiny do škôl

Výrazná väčšina (81,3 %) škôl, na ktoré sa v tomto školskom roku hlásili žiaci z Ukrajiny, ich aj prijala. Platí to vo všetkých krajoch okrem Bratislavského, kde všetkých žiakov prijala menej ako polovica (48,3 %) škôl. Najmenší problém s prijímaním žiakov z Ukrajiny bol v Banskobystrickom kraji, kde všetkých žiakov z Ukrajiny neprijalo len minimum škôl (3,2 %) (graf 7).

V menšej miere prijímali všetkých žiakov z Ukrajiny školy, ktoré mali vyšší počet žiakov z Ukrajiny. Len polovica (50 %) škôl, ktoré mali viac ako 20 žiakov z Ukrajiny, prijala všetkých záujemcov z Ukrajiny. Naopak, značná väčšina (90,9 %) škôl s najnižším počtom žiakov z Ukrajiny (1 až 5 žiakov) prijala všetkých hlásiacich sa žiakov z Ukrajiny (graf 8).

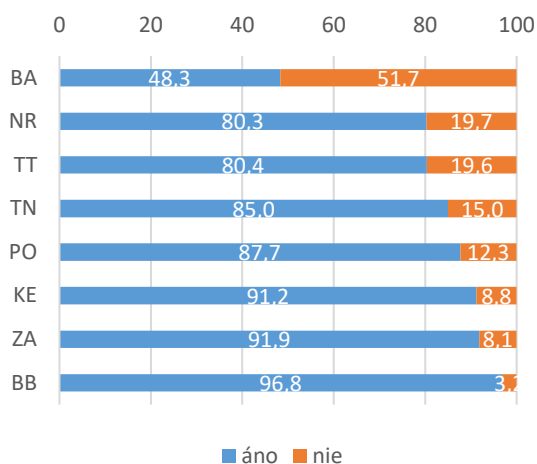
Najčastejším dôvodom, prečo školy neprijali žiakov z Ukrajiny, bol nedostatok miest. Tento dôvod uviedli približne dve tretiny (68,3 %) škôl, ktoré neprijali všetkých žiakov. Menej ako pätina (18,7 %) škôl uviedla, že zákonní zástupcovia si to rozmysleli a napokon svoje dieťa nechceli prihlásiť do školy. Takmer tretina (30,1 %) škôl však mala iné dôvody⁷.

⁵ Odpovede na otázku: Zmenil sa v tomto školskom roku oproti minulému počet žiakov odídenov z Ukrajiny, ktorí sa hlásili do Vašej školy? Bez ohľadu na to, či ste ich aj prijali. (N = 608)

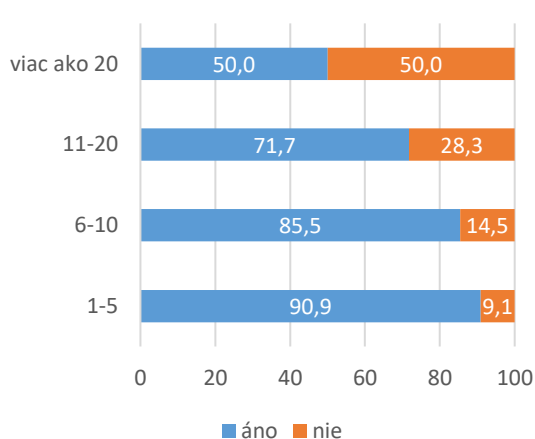
⁶ Odpovede na otázku: Zmenil sa v tomto školskom roku oproti minulému počet žiakov odídenov z Ukrajiny, ktorí sa hlásili do Vašej školy? Bez ohľadu na to, či ste ich aj prijali. (N = 608)

⁷ Odpovede na otázku: Z akých dôvodov ste niektorých žiakov odídenov z Ukrajiny do školy neprijali? (N = 123)

Graf 7: Podiel škôl, ktoré prijali všetkých žiakov z Ukrajiny podľa krajov (%)⁸

Graf 8: Podiel škôl, ktoré prijali všetkých žiakov z Ukrajiny podľa počtu žiakov z Ukrajiny v škole (%)⁹

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Poznámka: Kraje sú zoradené podľa podielu škôl, ktoré v tomto školskom roku neprijali všetkých žiakov z Ukrajiny

Zdroj: Prieskum ŠŠI

4.3 Zaradovanie žiakov z Ukrajiny do ročníka

Manuál pre školy, ktorý krátko po vypuknutí vojny vydal Štátny pedagogický ústav, odporúča, aby školy zaradili žiakov z Ukrajiny do ročníka prioritne podľa veku. Len v ojedinelých prípadoch by sa mali žiaci zaradovať o jeden ročník nižšie (ŠPÚ, 2022). Zaradenie žiakov z Ukrajiny do ročníka podľa príslušného veku umožňuje lepšie začlenenie týchto žiakov do kolektívu ostatných žiakov.

Výrazná väčšina (87,7 %) škôl zaradila všetkých žiakov z Ukrajiny do ročníkov podľa veku¹⁰. Do iného ročníka zaradilo žiakov z Ukrajiny len 75 škôl zapojených do prieskumu. Značná väčšina (92 %) z nich zaradila týchto žiakov do nižšieho ročníka¹¹.

Škôl, ktoré žiakov z Ukrajiny nezaradili do ročníka podľa veku, sme sa zároveň pýtali na dôvody takéhoto postupu. Najčastejšími dôvodmi, prečo školy žiakov z Ukrajiny nezaradili podľa veku, boli žiadna alebo nízka úroveň ovládania štátneho jazyka (62,7 %) a požiadavka zo strany zákonného zástupcu (58,7 %). Približne štvrtina (24 %) škôl ako dôvod uviedla aj inú úroveň vedomostí a takmer pätina (17,3 %) škôl tak urobila pre nedostatok miest v príslušnej triede¹².

Zároveň sme zisťovali, akej časti žiakov sa to týkalo. Viac ako štvrtina škôl (26,7 %) zaradila do iného ročníka väčšinu alebo takmer všetkých žiakov z Ukrajiny. Naopak, menšiu časť žiakov alebo takmer

⁸ Odpovede na otázku: Prijali ste v tomto školskom roku (od septembra 2022) všetkých žiakov odídencom z Ukrajiny, ktorí prejavili záujem o vzdelávanie vo Vašej škole? Bez ohľadu na to, či ste ich prijali alebo zaradili. (N = 608)

⁹ Odpovede na otázku: Prijali ste v tomto školskom roku (od septembra 2022) všetkých žiakov odídencom z Ukrajiny, ktorí prejavili záujem o vzdelávanie vo Vašej škole? Bez ohľadu na to, či ste ich prijali alebo zaradili. (N = 608)

¹⁰ Odpovede na otázku: Zaradili ste všetkých žiakov odídencom z Ukrajiny do ročníkov podľa veku? (N = 608)

¹¹ Odpovede na otázku: Do ktorého ročníka ste zaradili žiakov odídencom z Ukrajiny, ktorých ste nezaradili podľa veku? (N = 75)

¹² Odpovede na otázku: Na základe čoho ste sa rozhodli žiakov odídencom zaradiť do iného ročníka, než aký prislúcha ich veku? (N = 75)

žadných žiakov z Ukrajiny zaradila do iného ročníka viac ako polovica (53,3 %) škôl. Pätina (20 %) škôl do iného ročníka zaradila približne polovicu žiakov z Ukrajiny¹³.

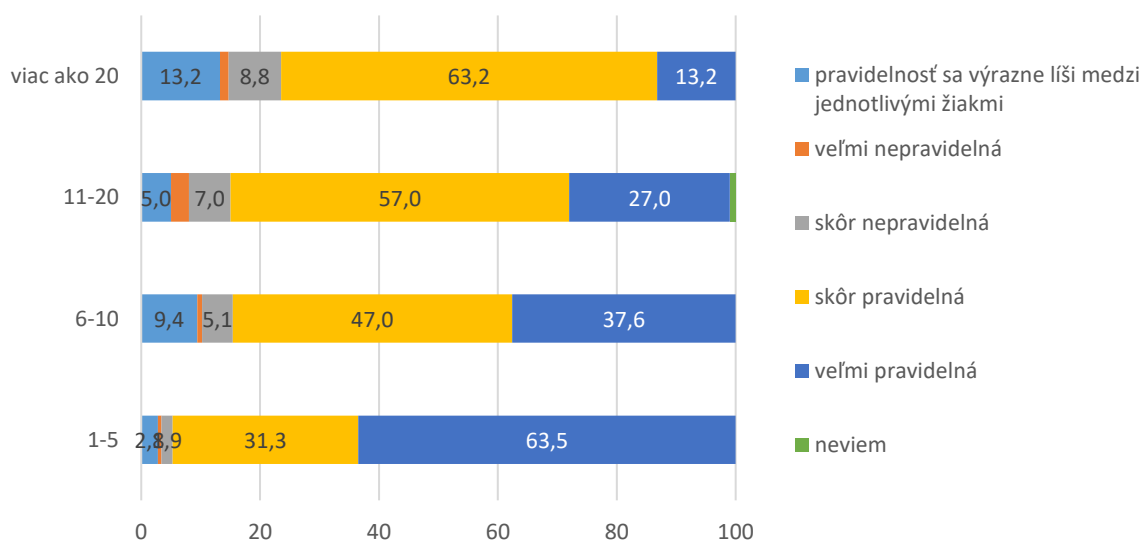
4.4 Dochádzka žiakov z Ukrajiny na vyučovanie

Jedným z rizík začleňovania žiakov z Ukrajiny do vzdelávania môže byť nízka alebo nepravidelná dochádzka týchto žiakov na vyučovanie. Dôvodom môže byť nízka motivácia dochádzať do školy pre jazykovú bariéru či rozdielnu úroveň vedomostí a zručností, účasť na online vzdelávaní v škole na Ukrajine, zlé sociálno-ekonomické podmienky a podobne.

Základné školy nezaznamenali výrazný problém s dochádzkou žiakov z Ukrajiny na vyučovanie. Výrazná väčšina (89 %) riaditeľov a riaditeľiek uviedla, že dochádzka žiakov z Ukrajiny je skôr alebo veľmi pravidelná. Len minimum škôl uviedlo, že dochádzka bola nepravidelná (5,3 %) alebo sa výrazne líšila medzi jednotlivými žiakmi¹⁴.

Problém s dochádzkou mali predovšetkým školy s vyšším počtom žiakov z Ukrajiny. Tieto školy vo väčšej miere uviedli, že pravidelnosť dochádzky na vyučovanie sa výrazne líši medzi jednotlivými žiakmi (13,2 %). Zároveň menej často uvádzali, že dochádzka týchto žiakov na vyučovanie je pravidelná (76,5 %). Naopak, značná väčšina (94,7 %) škôl s najnižším počtom žiakov z Ukrajiny uviedla, že dochádzka žiakov z Ukrajiny bola skôr alebo veľmi pravidelná (graf 9).

Graf 9: Dochádzka žiakov odídcov z Ukrajiny na vyučovanie podľa počtu žiakov z Ukrajiny v škole (% škôl)¹⁵

Zdroj: Prieskum ŠŠI

¹³ Odpovede na otázku: Približne aká časť žiakov odídcov z Ukrajiny NIE JE zaradená do ročníka podľa veku? (N = 75)

¹⁴ Odpovede na otázku: Aká je dochádzka žiakov odídcov z Ukrajiny na vyučovanie? (N = 608)

¹⁵ Odpovede na otázku: Aká je dochádzka žiakov odídcov z Ukrajiny na vyučovanie? (N = 608)

5 PODPORA ŽIAKOV Z UKRAJINY

5.1 Samostatné triedy pre žiakov z Ukrajiny

Na Slovensku nie je jednotný model organizácie vzdelávania žiakov z Ukrajiny. Školy si mohli zvoliť, či budú týchto žiakov vzdelávať v samostatných triedach, alebo ich rozmiestnia do tried medzi ostatnými žiakmi.

Samostatnú triedu, v ktorej sa vzdelávajú len žiaci z Ukrajiny, mali iba 3 školy¹⁶ zo 608 zapojených škôl (0,5 %). 2 školy mali jednu samostatnú triedu a 1 škola mala dve samostatné triedy. Ukázalo sa, že školy sa rozhodli začleňovať žiakov z Ukrajiny do tried spolu s ostatnými žiakmi.

5.2 Úprava učebného plánu pre žiakov z Ukrajiny

Keďže žiaci z cudziny môžu mať kvôli odlišnostiam vo vzdelávacích programoch rozdielnu úroveň osvojeného učiva, pre týchto žiakov môže byť vhodné upraviť učebný plán.

V prípade väčšiny škôl (86,2 %) nemali žiaci z Ukrajiny upravený učebný plán. Vo väčšej miere mali učebný plán upravený školy, ktoré mali menej žiakov z Ukrajiny. 14 % škôl s 1 až 5 žiakmi z Ukrajiny malo upravený učebný plán, v prípade škôl so 6 až 10 žiakmi z Ukrajiny to bolo 16,4 %. Naopak, len 4,6 % škôl s viac ako 20 žiakmi z Ukrajiny malo upravený učebný plán. Je možné, že tieto školy vo väčšej miere nemali priestorové alebo personálne podmienky na to, aby mohli žiakom z Ukrajiny zabezpečiť upravený učebný plán¹⁷.

Školy, ktoré pre žiakov z Ukrajiny upravili učebný plán, najčastejšie zvýšili počet hodín na výučbu slovenčiny (52,6 %) a vyčlenili čas na socializačné aktivity (34,6 %). Menej často školy vyčlenili čas na psychologickú podporu (16,7 %) a zvýšili počet hodín na dobehnutie učiva (14,1 %) ¹⁸.

5.3 Kurzy štátneho jazyka pre žiakov z Ukrajiny

Žiaci z Ukrajiny zväčša neovládajú vyučovací jazyk, čo im bráni plnohodnotne sa zapájať do výučby ako aj komunikovať so spolužiakmi či s personálom školy. Preto je nevyhnutné, aby títo žiaci absolvovali intenzívnu výučbu slovenčiny. V tejto oblasti štát financuje kurzy štátneho jazyka pre deti cudzincov.

V minulom školskom roku kurzy štátneho jazyka organizovala viac ako polovica (54,3 %) škôl. V tomto školskom roku to však už bola menej ako tretina (31,4 %) škôl. V menšej miere tieto kurzy organizovali školy, ktoré mali najmenej (1 – 5) žiakov z Ukrajiny. V minulom roku to bolo 41 % a v tomto roku 22 % škôl s najnižším zastúpením žiakov z Ukrajiny (graf 10).

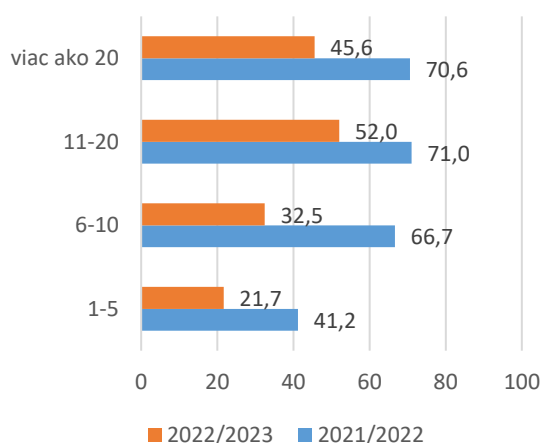
V tomto školskom roku jazykové kurzy v najväčšej miere organizujú školy v Bratislavskom (45,7 %) a Žilinskom (40,9 %) kraji. Naopak, v najmenej miere tieto kurzy realizujú školy v Košickom (18,1 %) a Prešovskom (21,4 %) kraji (graf 11).

¹⁶ Na otázku *Máte vo Vašej škole samostatnú triedu, v ktorej sa vzdelávajú len žiaci odídenci z Ukrajiny?* (N = 608) kladne odpovedalo 6 riaditeľov. Avšak na ďalšiu otázku *Koľko samostatných tried určených výlučne pre žiakov odídenčov z Ukrajiny máte v škole?* (N = 6) jedna škola uviedla 0, ďalšia uviedla 0 s poznámkou, že minulý rok mali dve samostatné triedy a ďalšia škola uviedla, že nemuseli zriadiť samostatnú triedu.

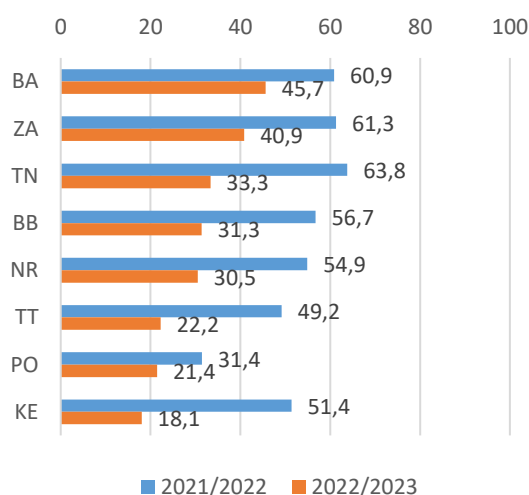
¹⁷ Odpovede na otázku: *Majú žiaci odídenci z Ukrajiny upravený učebný plán?* (N = 602)

¹⁸ Odpovede na otázku: *V čom sa líši učebný plán žiakov odídenčov z Ukrajiny?* (N = 78)

Graf 10: Podiel škôl, ktoré organizovali kurzy štátneho jazyka podľa počtu žiakov z Ukrajiny v škole (%)¹⁹

Graf 11: Podiel škôl, ktoré organizovali kurzy štátneho jazyka podľa krajov (%)²⁰

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Poznámka: Kraje sú zoradené podľa podielu škôl, ktoré v tomto školskom roku organizujú kurzy štátneho jazyka

Najčastejšími dôvodmi, prečo školy už kurz neorganizujú, bolo to, že žiaci kurz absolvovali už v minulom školskom roku (33,3 %) a nezáujem zo strany žiakov z Ukrajiny (28,5 %). Približne pätina škôl to nepovažovala za potrebné (21,8 %) či nemala dostatok zamestnancov (21,6 %) (graf 12).

Ak školy kurz organizovali, zväčša sa na ňom zúčastnili všetci alebo takmer všetci žiaci z Ukrajiny (70,2 %). V prípade pätiny (22 %) škôl to bola väčšina žiakov z Ukrajiny. Len minimum škôl uviedlo, že kurzy štátneho jazyka navštevovala približne polovica žiakov (4,7 % škôl), menšia časť žiakov (2,1 % škôl) alebo takmer nikto (1 % škôl)²¹.

Najčastejšie sa tieto kurzy realizovali po vyučovaní (82,7 %), ale značná časť škôl ich realizovala aj v čase vyučovania (39,8 %). Pred vyučovaním kurzy realizovalo len minimum (5,2 %) škôl²².

Výučbu najčastejšie zabezpečovali osoby, ktoré mali pedagogické vzdelanie v predmete slovenský jazyk a literatúra (60,2 %) a pedagogické vzdelanie pre 1. stupeň základnej školy (48,7 %). Vo viacerých školách však zabezpečovali kurzy ľudia, ktorí mali pedagogické vzdelanie v inom predmete ako slovenský jazyk a literatúra (29,8 %). Približne desatina (10,5 %) škôl mala k dispozícii aj osoby, ktoré mali vzdelanie alebo kurz so zameraním na výučbu slovenčiny ako cudzieho jazyka²³.

¹⁹ Odpovede na otázku: Organizovali ste V MINULOM školskom roku pre žiakov odídenecov z Ukrajiny kurzy štátneho jazyka? (N = 608) a Organizovali ste alebo organizujete V TOMTO školskom roku pre žiakov odídenecov z Ukrajiny kurzy štátneho jazyka? (N = 608)

²⁰ Odpovede na otázku: Organizovali ste V MINULOM školskom roku pre žiakov odídenecov z Ukrajiny kurzy štátneho jazyka? (N = 608) a Organizovali ste alebo organizujete V TOMTO školskom roku pre žiakov odídenecov z Ukrajiny kurzy štátneho jazyka? (N = 608)

²¹ Odpovede na otázku: Približne aká časť žiakov odídenecov z Ukrajiny navštevovala kurzy štátneho jazyka? (N = 191)

²² Odpovede na otázku: Kedy sa konali kurzy štátneho jazyka pre žiakov odídenecov z Ukrajiny? N = (191)

²³ Odpovede na otázku: Akú kvalifikáciu mala osoba či osoby, ktoré zabezpečovali výučbu na kurzoch štátneho jazyka? (N = 191)

Graf 12: Dôvody, prečo školy v tomto školskom roku neorganizovali kurzy štátneho jazyka pre žiakov z Ukrajiny (% škôl)²⁴

Zdroj: Prieskum ŠŠI

V dotazníku sme sa pýtali aj na prípadné problémy s realizáciou týchto kurzov. Približne tretina (34,6 %) škôl nezaznamenala žiadne problémy. Približne rovnaká časť škôl (32,5 %) mala problémy s nedostatkom učebných materiálov (učebnice a podobne). Viac ako štvrtina (26,7 %) škôl mala problémy s tým, že kurzy sa realizovali v popoludňajších hodinách a pätina (19,4 %) škôl zápasila s nezaujmom žiakov a ich rodičov (graf 13).

Graf 13: Problémy škôl pri realizácii kurzov štátneho jazyka (% škôl)²⁵

Zdroj: Prieskum ŠŠI

²⁴ Odpovede na otázku: Z akých dôvodov ste v tomto školskom roku neorganizovali kurzy štátneho jazyka pre žiakov odíencov z Ukrajiny? (N = 417)

²⁵ Odpovede na otázku: Zaznamenali ste pri realizácii kurzov štátneho jazyka nejaké problémy? (N = 191)

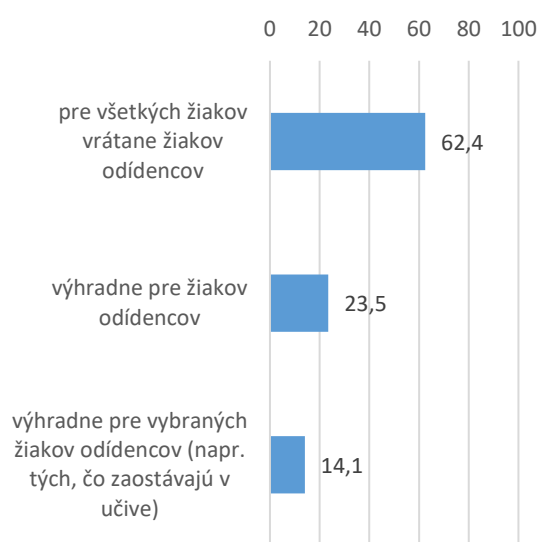
5.4 Doučovanie pre žiakov z Ukrajiny

Ďalším z nástrojov na prekonanie rozdielov vo vedomostiach a zručnostiach žiakov z Ukrajiny môže byť doučovanie.

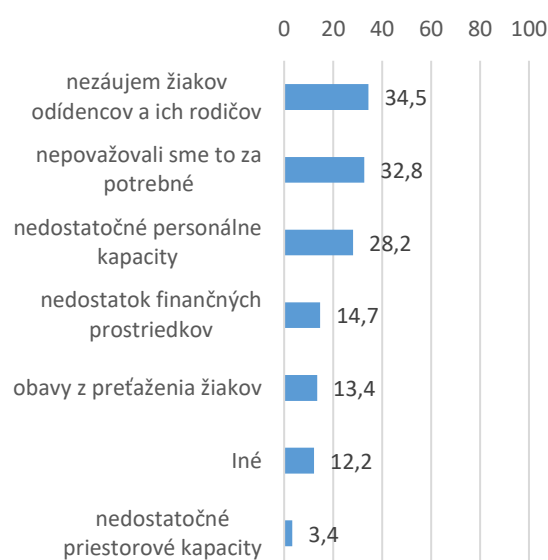
Väčšina (60,9 %) škôl realizovala alebo realizuje doučovanie pre žiakov z Ukrajiny²⁶. Takmer dve tretiny (62,4 %) škôl pritom realizovali doučovanie pre slovenských aj ukrajinských žiakov. Takmer štvrtina (23,5 %) škôl doučovanie uskutočňovala výhradne pre žiakov z Ukrajiny a 14,1 % výhradne pre vybraných žiakov z Ukrajiny (napr. tých, čo zaostávajú v učive) (graf 14).

Školy, ktoré doučovanie nerealizovali, najčastejšie uviedli, že to bolo pre nezáujem žiakov a ich rodičov (34,5 %), alebo to nepovažovali za potrebné (32,8 %) či nemali dostatok personálnych kapacít (28,2 %) (graf 15).

Graf 14: Cieľové skupiny doučovania (% škôl)²⁷

Graf 15: Dôvody, prečo školy nerealizovali doučovanie pre žiakov z Ukrajiny (% škôl)²⁸

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Približne tretina (32,2 %) škôl uviedla, že na doučovaní sa zúčastňovali všetci žiaci z Ukrajiny a podľa štvrtiny (24,6 %) škôl sa na doučovaní zúčastňovala väčšina žiakov. Viac ako desatina (11,9 %) škôl uviedla, že na doučovaní sa zúčastňovala približne polovica žiakov z Ukrajiny a podľa viac ako štvrtiny (28,1 %) škôl to bola menšia časť žiakov. Len minimum (3,2 %) škôl uviedlo, že na doučovaní sa nezúčastňoval takmer nikto²⁹.

5.5 Hodiny ukrajinského jazyka pre žiakov z Ukrajiny

Jedným z dôležitých opatrení na podporu žiakov z Ukrajiny môže byť organizácia hodín materinského jazyka žiakov z Ukrajiny. Rozvoj materinského jazyka je dôležitý pre celkový kognitívny rozvoj týchto žiakov a pomáha im aj pri osvojovaní si nového jazyka (Ball, 2011).

²⁶Odpovede na otázku: Realizovali ste alebo realizujete pre žiakov odídenčov z Ukrajiny podporu formou doučovania (samostatne pre žiakov z Ukrajiny alebo spoločne s inými žiakmi)? (N = 608)

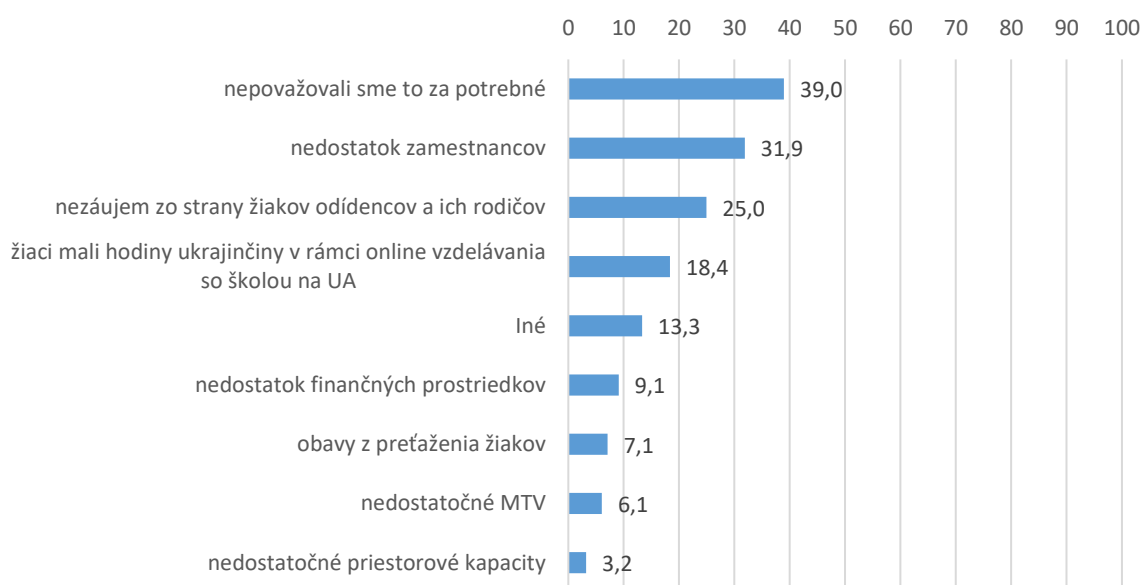
²⁷Odpovede na otázku: Pre koho je určené doučovanie na Vašej škole? (N = 370)

²⁸Odpovede na otázku: Z akých dôvodov ste pre žiakov odídenčov z Ukrajiny nerealizovali doučovanie? (N = 238)

²⁹Odpovede na otázku: Približne aká časť žiakov odídenčov z Ukrajiny sa zúčastňovala doučovania? (N = 370)

Hodiny ukrajinského jazyka však organizovalo len minimum škôl (2,5 %) ³⁰. Najčastejším dôvodom, prečo školy takéto hodiny neorganizovali, bolo to, že škola to nepovažovala za potrebné (39 %). Menej ako tretina (31,9 %) škôl mala nedostatok zamestnancov a podľa štvrtiny (25 %) škôl žiaci a ich rodičia nemali o hodiny ukrajinčiny záujem (graf 16). Informáciu o nezájme žiakov a rodičov by však bolo vhodné overiť aj priamo od žiakov a rodičov.

Graf 16: Dôvody, prečo školy neorganizovali hodiny ukrajinčiny (% škôl)³¹

Zdroj: Prieskum ŠŠI

5.6 Online vzdelávanie pre žiakov z Ukrajiny

Žiaci z Ukrajiny sa môžu vzdelávať aj online na svojej škole v Ukrajine. Školy v Ukrajine totiž organizujú online výučbu pre žiakov, ktorí odišli do iných krajín. Online výučba umožňuje žiakovi pokračovať vo vzdelávaní podľa ukrajinského obsahu vzdelávania a udržiavať kontakt s vyučujúcimi a spolužiakmi.

Necelá polovica (42,6 %) škôl uviedla, že má žiakov, ktorí sa vzdelávajú online so školou na Ukrajine. Menej ako tretina (31,4 %) škôl podľa vyjadrenia riaditeľiek a riaditeľov takýchto žiakov nemá. Až približne štvrtina (26 %) riaditeľiek a riaditeľov však nevedela, či sa žiaci zúčastňujú aj online výučby.

Žiaci sa na online výučbe zúčastňujú skôr po vyučovaní (83,4 %) než v čase vyučovania (23,6 %) a takmer výlučne z domu (94,6 %) ³². Najčastejšie (44 %) sa na online výučbe zúčastňuje menšia časť žiakov ³³ (graf 17).

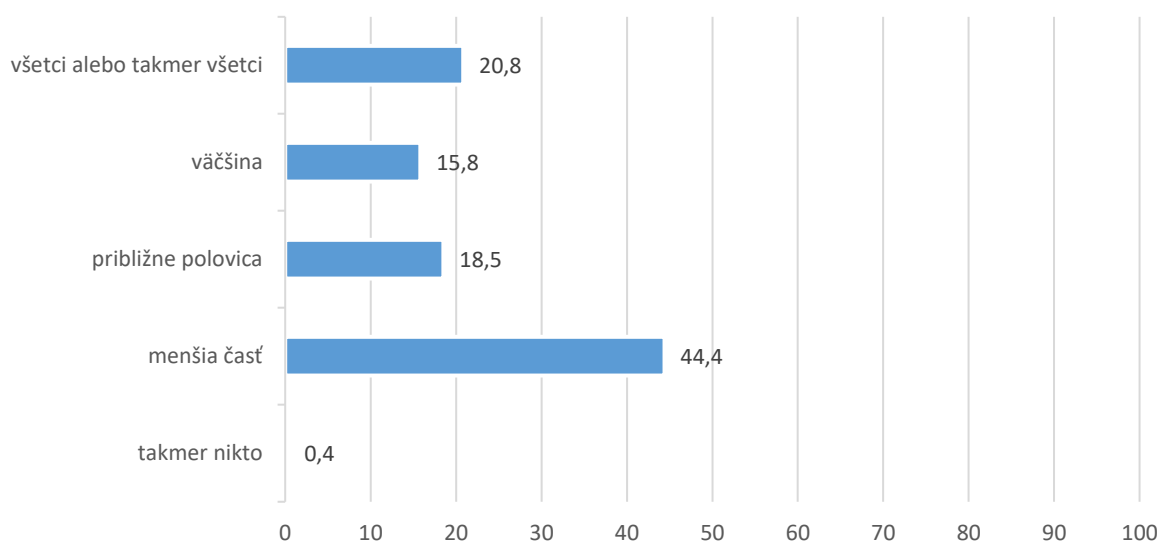
³⁰ Odpovede na otázku: Organizovala alebo organizuje Vaša škola pre žiakov odídencom z Ukrajiny hodiny ukrajinského jazyka mimo prípadnej online výučby so školou v Ukrajine? (N = 608)

³¹ Odpovede na otázku: Z akých dôvodov ste neorganizovali hodiny ukrajinčiny? (N = 593)

³² Odpovede na otázku: Kedy sa žiaci odídencom z Ukrajiny zúčastňujú online vzdelávania so školou na Ukrajine? (N = 259)

³³ Odpovede na otázku: Odkiaľ sa žiaci odídencom z Ukrajiny pripájajú k online vzdelávaniu so školou na Ukrajine? (N = 259)

Graf 17: Množstvo žiakov z Ukrajiny, ktorí sa zúčastňujú online vzdelávania so školou na Ukrajine (% škôl)³⁴

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Tri štvrtiny (75,7 %) škôl hodnotili pozitívne, že sa žiaci z Ukrajiny pripájajú k online vzdelávaniu so školou na Ukrajine (26,6 % veľmi pozitívne a 49 % skôr pozitívne). Negatívne sa vyjadrilo len minimum riaditeľov (1,9 %). Viac ako pätina (22,4 %) mala neutrálny postoj³⁵.

5.7 Voľnočasové aktivity pre žiakov z Ukrajiny

Jedným z účinných opatrení, ktoré môžu zlepšiť sociálne začlenenie žiakov z Ukrajiny, je účasť na mimovyučovacích alebo voľnočasových aktivitách.

Takmer na všetkých (93,8 %) školách mali žiaci z Ukrajiny možnosť navštevovať školský klub detí na 1. stupni³⁶. Účasť žiakov z Ukrajiny bola pomerne vysoká. Takmer polovica (44,4 %) škôl uviedla, že školský klub detí navštevovali všetci alebo takmer všetci žiaci z Ukrajiny a podľa necelých štvrtiny (23 %) škôl to bola väčšina žiakov z Ukrajiny³⁷.

Horšia situácia bola na 2. stupni. Žiaci na 2. stupni mali možnosť navštevovať školský klub detí na menej ako pätine (17,9 %) škôl³⁸. V prípade týchto škôl vo väčšine prípadov (74,3 %) školský klub detí nenavštevoval takmer nikto z ukrajinských žiakov³⁹. Na druhej strane aj v prípade ostatných žiakov na 2. stupni platí, že v menšej miere navštevujú školský klub detí.

Takmer na každej (98,4 %) škole mali žiaci z Ukrajiny možnosť navštevovať záujmové útvary (krúžky)⁴⁰. Avšak len menej ako polovica (42 %) škôl uviedla, že tieto krúžky navštevovala väčšina alebo všetci žiaci z Ukrajiny. Takmer polovica (46,7 %) škôl uviedla, že krúžky navštevovala len menšia časť žiakov z Ukrajiny alebo takmer nikto (graf 18).

³⁴ Odpovede na otázku: Približne aká časť žiakov odídencom z Ukrajiny sa zúčastňuje online vzdelávania so školou na Ukrajine? (N = 259)

³⁵ Odpovede na otázku: Ako hodnotíte, že sa žiaci odídencom z Ukrajiny pripájajú k online vzdelávaniu so školou na Ukrajine? (N = 259)

³⁶ Odpovede na otázku: Majú žiaci odídencom z Ukrajiny na 1. stupni možnosť navštevovať školský klub detí? (N = 608)

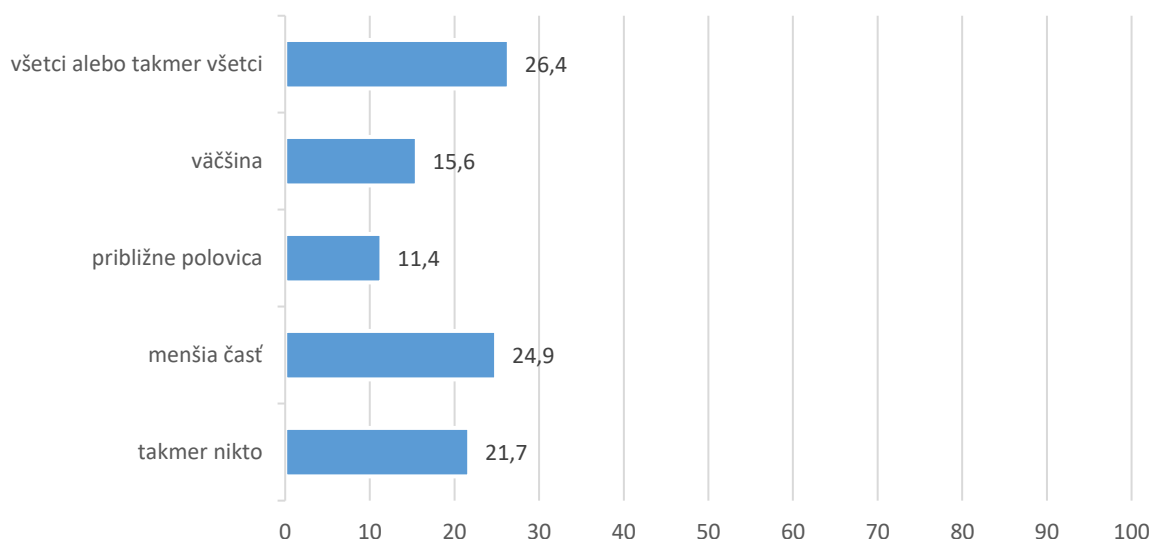
³⁷ Odpovede na otázku: Aká časť žiakov odídencom z Ukrajiny na 1. stupni navštevovala školský klub detí? (N = 570)

³⁸ Odpovede na otázku: Majú žiaci odídencom z Ukrajiny na 2. stupni možnosť navštevovať školský klub detí? (N = 608)

³⁹ Odpovede na otázku: Aká časť žiakov odídencom z Ukrajiny na 2. stupni navštevovala školský klub detí? (N = 109)

⁴⁰ Odpovede na otázku: Majú žiaci odídencom z Ukrajiny možnosť navštevovať v škole krúžky (záujmové útvary)? (N = 608)

Graf 18: Množstvo žiakov z Ukrajiny, ktorí navštevovali krúžky (záujmové útvary) v škole (% škôl)⁴¹

Zdroj: Prieskum ŠŠI

6 PODPORA ŠKÔL PRI VZDELÁVANÍ ŽIAKOV Z UKRAJINY

6.1 Hodnotenie podpory škôl

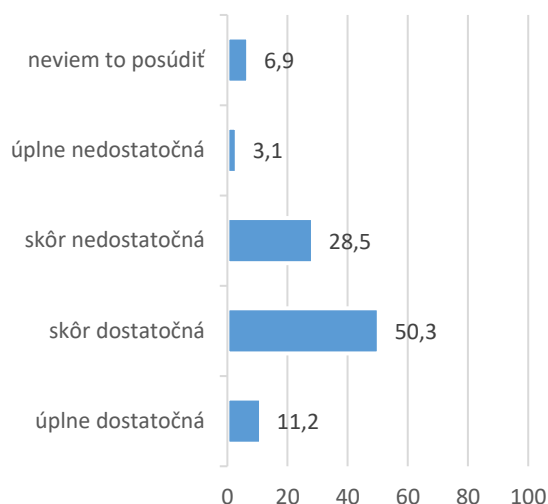
Mnoho škôl nemá žiadne alebo má len minimálne skúsenosti so vzdelávaním detí cudzincov (Ostertágová, Rehúš, 2022b). Na vzdelávanie žiakov z Ukrajiny teda školy neboli dostatočne pripravené. Školy môžu pri zabezpečení vzdelávania žiakov z Ukrajiny dostávať rozličnú podporu od rôznych inštitúcií, organizácií či iných aktérov. Preto sme sa riaditeľov pýtali, ako hodnotia poskytnutú podporu, či sa im podarilo zabezpečiť všetko potrebné a akú ďalšiu podporu by potrebovali.

Takmer dve tretiny (61,5 %) zapojených škôl hodnotili, že podpora, ktorú školy pri zabezpečení vzdelávania žiakov z Ukrajiny dostávajú, je dostatočná (11,2 % úplne dostatočná a 50,3 % skôr dostatočná). Opačný názor mala necelá tretina (31,6 %) škôl (3,1 % úplne nedostatočná a 28,5 % skôr nedostatočná) (graf 19).

Ukázalo sa však, že školy, ktoré majú viac žiakov z Ukrajiny, mali tendenciu poskytnutú podporu hodnotiť horšie. Takmer polovica (44,1 %) škôl s viac ako 20 žiakmi z Ukrajiny považovala podporu za nedostatočnú, v prípade škôl s najnižším počtom žiakov z Ukrajiny to bola len približne štvrtina (26,9 %) (graf 20).

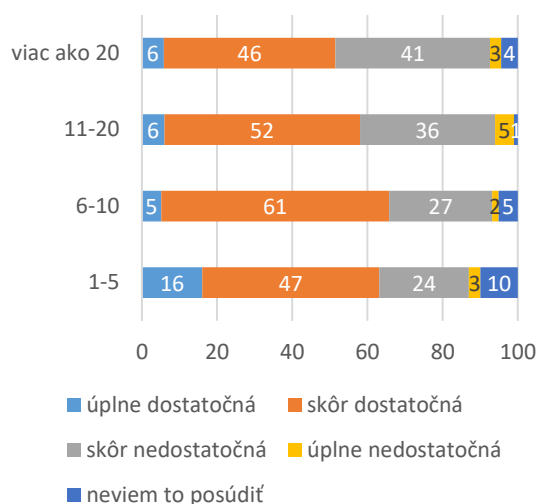
⁴¹ Odpovede na otázku: Aká časť žiakov odídencov z Ukrajiny navštevovala krúžky (záujmové útvary) v škole? (N = 598)

Graf 19: Celkové hodnotenie podpory, ktorú dostávajú školy na Slovensku pri zabezpečení vzdelávania žiakov z Ukrajiny (% škôl)⁴²

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Graf 20: Celkové hodnotenie podpory, ktorú dostávajú školy na Slovensku pri zabezpečení vzdelávania žiakov z Ukrajiny podľa počtu žiakov z Ukrajiny v škole (% škôl)⁴³

Zdroj: Prieskum ŠŠI

6.2 Potreby škôl pri zabezpečení vzdelávania žiakov z Ukrajiny

Riaditeľov sme sa pýtali aj na to, akú konkrétnu podporu potrebovali vo svojej škole pre zabezpečenie vzdelávania žiakov z Ukrajiny. Školy potrebovali najmä získať finančné prostriedky na odmeny pre učiteľov (58,2 %), nakúpiť učebné pomôcky (54,4 %), realizovať doučovanie (52,3 %) a kurzy štátneho jazyka (46,4 %), získať informácie o legislatívnych podmienkach začleňovania a vzdelávania žiakov z Ukrajiny (44,7 %) a nakúpiť učebnice (43,8 %) (graf 21).

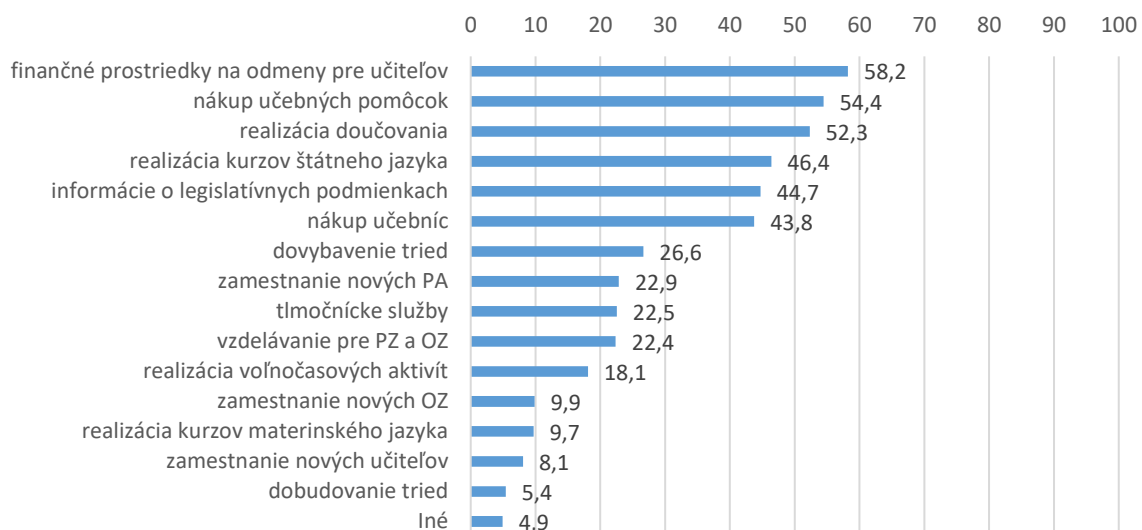
Školy, ktoré mali vyšší počet žiakov z Ukrajiny, potrebovali podporu vo väčšej miere. Napríklad viac ako pätina (22,1 %) škôl s viac ako 20 žiakmi z Ukrajiny potrebovala zamestnať nového odborného zamestnanca. V prípade škôl s najnižším počtom žiakov z Ukrajiny to bolo len 6,2 % škôl. Podobne približne pätina (19,1 %) škôl s najvyšším počtom žiakov z Ukrajiny potrebovala dobudovať triedy, v prípade škôl s najnižším počtom žiakov to bol zanedbateľný podiel škôl (2,2 %). Jedinou výnimkou boli učebné pomôcky, ktoré približne v rovnakej miere potrebovali nakúpiť školy s nízkym aj vysokým počtom žiakov z Ukrajiny⁴⁴.

⁴² Odpovede na otázku: Ako celkovo hodnotíte podporu, ktorú dostávajú školy na Slovensku pri zabezpečení vzdelávania žiakov odídencom z Ukrajiny? (N = 608)

⁴³ Odpovede na otázku: Ako celkovo hodnotíte podporu, ktorú dostávajú školy na Slovensku pri zabezpečení vzdelávania žiakov odídencom z Ukrajiny? (N = 608)

⁴⁴ Odpovede na otázku: V akých oblastiach ste potrebovali v tomto školskom roku podporu pri zabezpečení vzdelávania žiakov odídencom z Ukrajiny vo Vašej škole? Bez ohľadu na to, či ste túto podporu dostali alebo sa Vám ju podarilo zabezpečiť. (N = 608)

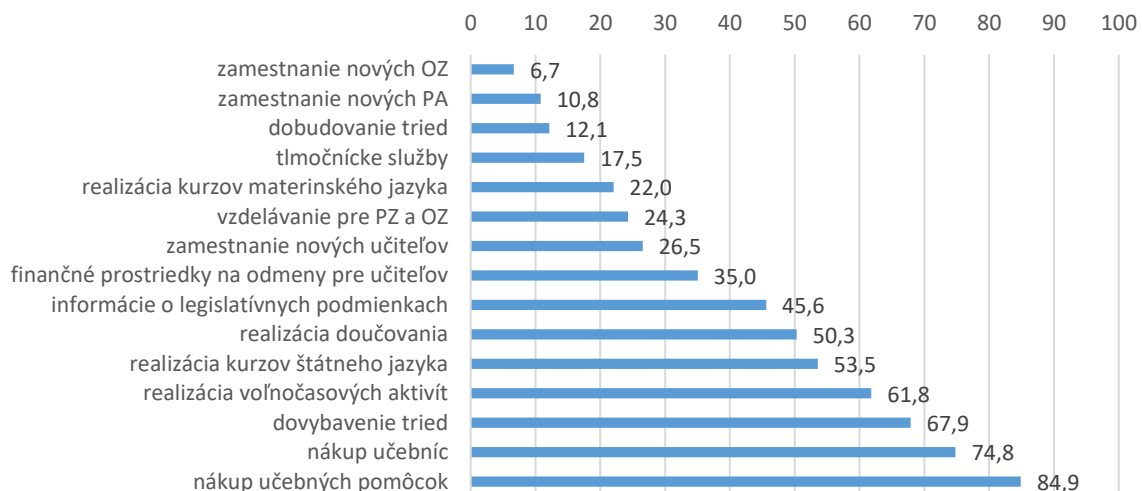
Graf 21: Oblasti, v ktorých by školy potrebovali v tomto školskom roku podporu pri zabezpečení vzdelávania žiakov z Ukrajiny (% škôl)⁴⁵

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Školám sa však nepodarilo zabezpečiť všetku podporu, ktorú by pri vzdelávaní žiakov z Ukrajiny potrebovali. Išlo najmä o finančne a organizačne náročnejšiu podporu. Školy mali problém zabezpečiť nových odborných zamestnancov (zabezpečilo ich len 6,7 % škôl, ktoré ich potrebovali) a pedagogických asistentov (10,8 %). Školy mali ťažkosti aj s dobudovaním tried (12,1 %) či zabezpečením tlmočnických služieb (17,5 %). Naopak, väčšine škôl, ktoré to potrebovali, sa podarilo zabezpečiť učebné pomôcky (84,9 %), učebnice (74,8 %) či dovybaviť triedy stoličkami či lavicami (67,9 %) (graf 22).

Graf 22: Oblasti, v ktorých sa školám v tomto školskom roku podarilo zabezpečiť podporu (% škôl)⁴⁶

Zdroj: Prieskum ŠŠI

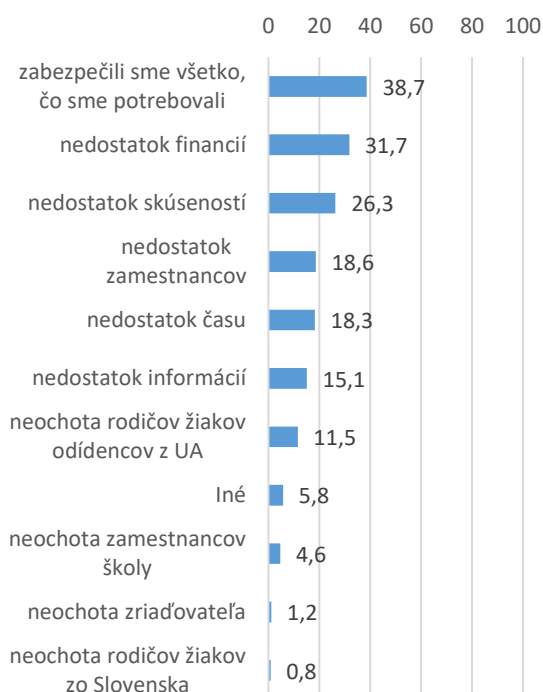
Poznámka: Pri jednotlivých položkách sa brali do úvahy odpovede len tých škôl, ktoré uviedli, že by danú podporu potrebovali

⁴⁵ Odpovede na otázku: V akých oblastiach ste potrebovali v tomto školskom roku podporu pri zabezpečení vzdelávania žiakov odídcov z Ukrajiny vo Vašej škole? Bez ohľadu na to, či ste túto podporu dostali alebo sa Vám ju podarilo zabezpečiť. (N = 608)

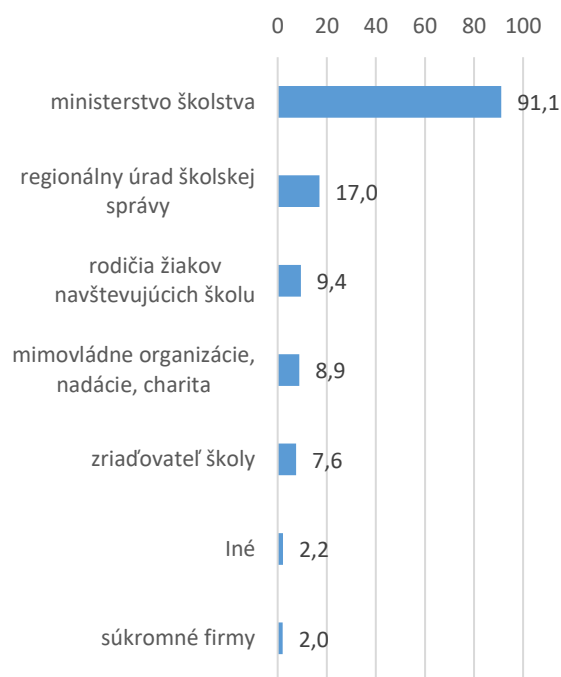
⁴⁶ Odpovede na otázku: V akých oblastiach sa Vám podpora v tomto školskom roku skutočne podarilo zabezpečiť? (N = 608)

Len viac ako tretine (38,7 %) škôl sa podarilo zabezpečiť všetko, čo potrebovali. Dôvodmi, pre ktoré si školy nemohli zabezpečiť všetku podporu, boli najmä nedostatok financií (31,7 %) a skúseností (26,3 %) (graf 23).

Graf 23: Prekážky, ktoré školám bránili zabezpečiť všetku podporu, ktorú potrebovali (% škôl)⁴⁷

Graf 24: Zdroj finančných prostriedkov na zabezpečenie vzdelávania žiakov z Ukrajiny (% škôl)⁴⁸

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Situácia bola horšia v školách, ktoré vzdelávali vyšší počet žiakov z Ukrajiny. Zatiaľ čo v prípade škôl s najmenším počtom žiakov z Ukrajiny si všetko potrebné zabezpečila takmer polovica (43,3 %) škôl, v prípade škôl s najvyšším počtom takýchto žiakov to bola len viac ako štvrtina (27,9 %). Školám s vysokým počtom žiakov z Ukrajiny v zabezpečení podpory častejšie bránil nedostatok financií, zamestnancov aj času⁴⁹.

Zároveň sa ukázalo, že školy v Bratislavskom kraji v menšej miere dokázali zabezpečiť všetko, čo potrebovali. To pravdepodobne súvisí s tým, že v Bratislavskom kraji je najvyšší podiel škôl, ktoré vzdelávajú veľký počet žiakov z Ukrajiny. Len približne štvrtina (26,1 %) škôl v tomto kraji zabezpečila všetku potrebnú podporu. Tieto školy narážali najmä na nedostatok financií (37 %) a zamestnancov (34,8 %)⁵⁰.

⁴⁷ Odpovede na otázku: Ak sa Vám nepodarilo zabezpečiť všetku podporu, ktorú ste potrebovali, aké prekážky Vám v tom bránili? (N = 608)

⁴⁸ Odpovede na otázku: Odkiaľ Vaša škola získala finančné prostriedky na zabezpečenie vzdelávania žiakov odídcov z Ukrajiny? (N = 542)

⁴⁹ Odpovede na otázku: Ak sa Vám nepodarilo zabezpečiť všetku podporu, ktorú ste potrebovali, aké prekážky Vám v tom bránili? (N = 608)

⁵⁰ Odpovede na otázku: Ak sa Vám nepodarilo zabezpečiť všetku podporu, ktorú ste potrebovali, aké prekážky Vám v tom bránili? (N = 608)

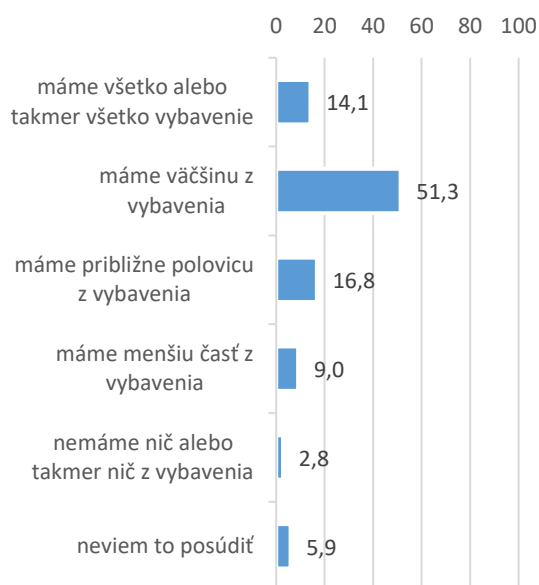
O vybraných typoch podpory sme zisťovali aj detailnejšie informácie. Finančné prostriedky na zabezpečenie vzdelávania žiakov z Ukrajiny získala väčšina (89,1 %) škôl⁵¹. Tieto financie poskytlo najmä ministerstvo školstva (91,1 %) (graf 24).

Tri štvrtiny (76,8 %) škôl hodnotili finančnú podporu ako dostatočnú (21,8 % úplne dostatočná a 55 % skôr dostatočná). Len podľa pätiny (20,3 %) škôl boli finančné prostriedky nedostatočné (0,6 % úplne nedostatočné a 19,7 % skôr nedostatočné)⁵².

V prípade materiálno-technického vybavenia mali všetok alebo väčšinu potrebného vybavenia približne dve tretiny (65,5 %) škôl (graf 25).

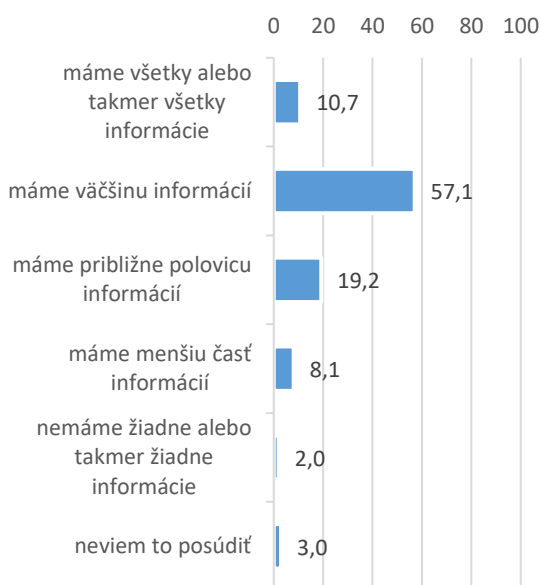
Približne rovnaká časť (67,8 %) škôl mala aj väčšinu alebo všetky informácie o legislatívnych podmienkach začleňovania a vzdelávania žiakov z Ukrajiny (graf 26).

Graf 25: Pripravenosť škôl z hľadiska materiálno-technického zabezpečenia (% škôl)⁵³

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Graf 26: Informovanosť škôl o legislatívnych podmienkach začleňovania a vzdelávania žiakov z Ukrajiny (% škôl)⁵⁴

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Škôl sme sa pýtali aj na to, aký typ činnosti by pri vzdelávaní žiakov z Ukrajiny potrebovali zabezpečiť. Najviac škôl – približne tretina – by potrebovala zabezpečiť alebo posilniť pedagogickú (35,4 %) a psychologickú (32,6 %) podporu v ukrajinskom jazyku. Približne štvrtina (26 %) škôl by potrebovala zabezpečiť aj špeciálno-pedagogickú podporu v ukrajinskom jazyku. Žiadnu činnosť nepotrebovala posilniť len o čosi viac ako štvrtina (27,3 %) škôl (graf 27).

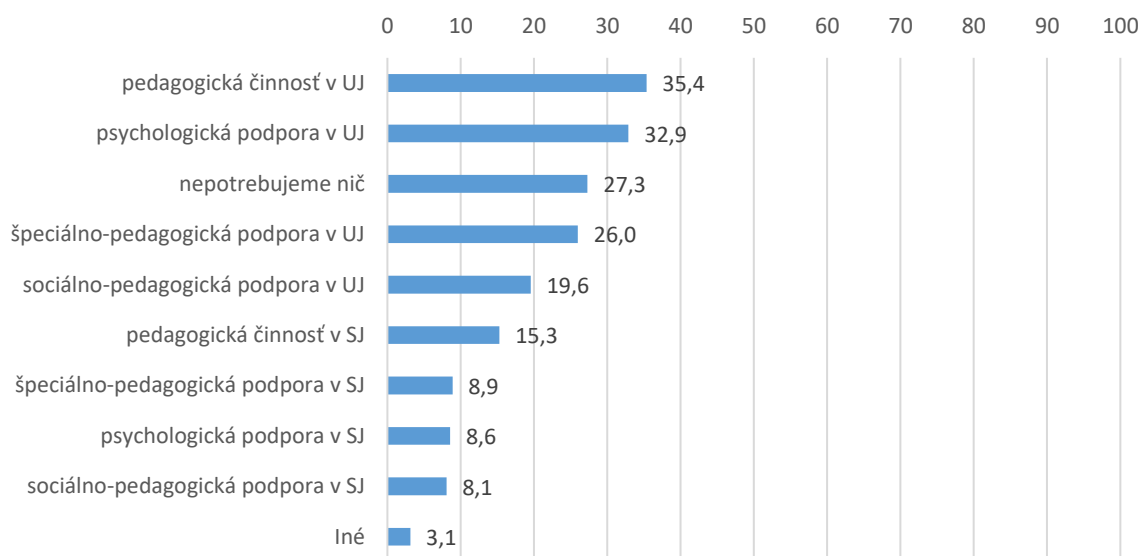
⁵¹ Odpovede na otázku: Získala Vaša škola finančné prostriedky na zabezpečenie vzdelávania žiakov odídenov z Ukrajiny? (N = 608)

⁵² Odpovede na otázku: Nakoľko dostatočná alebo nedostatočná bola celková výška tejto finančnej podpory? (N = 542)

⁵³ Odpovede na otázku: Ako hodnotíte aktuálnu pripravenosť Vašej školy na vzdelávanie žiakov - odídenov z Ukrajiny z hľadiska materiálno-technického zabezpečenia? (N = 608)

⁵⁴ Odpovede na otázku: Ako hodnotíte Vašu informovanosť o legislatívnych podmienkach začleňovania a vzdelávania žiakov – odídenov z Ukrajiny? (N = 608)

Graf 27: Podiel škôl, ktoré potrebovali zabezpečiť alebo posilniť danú činnosť (%)⁵⁵

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Nižšiu potrebu zabezpečiť činnosti na podporu vzdelávania žiakov z Ukrajiny mali školy s najnižším počtom žiakov z Ukrajiny. Tretina (33,4 %) týchto škôl nepotrebovala žiadnu podpornú činnosť, v prípade škôl s najvyšším počtom žiakov z Ukrajiny to bolo len 14,7 % škôl. Naopak, školy s vyšším počtom žiakov z Ukrajiny (11 a viac) by vo výrazne väčšej miere potrebovali zabezpečiť podporu v ukrajinskom jazyku. Takmer polovica týchto škôl by potrebovala psychologickú (45,8 %), špeciálno-pedagogickú (45,2 %) a pedagogickú (43,5 %) podporu v ukrajinskom jazyku⁵⁶.

Vyššia potreba zabezpečiť podporné činnosti sa ukázala v Bratislavskom kraji. Len pätina (20,7 %) škôl v tomto kraji nepotrebovala zabezpečiť nič. V Košickom kraji to bola viac ako tretina (34,7 %) škôl. Značná časť škôl v Bratislavskom kraji potrebovala zabezpečiť pedagogickú činnosť (40,2 %), psychologickú podporu (40,2 %) a špeciálno-pedagogickú činnosť (42,4 %) v ukrajínčine⁵⁷.

6.3 Zamestnanci škôl

Väčšina škôl (89,5 %) nezamestnala nových zamestnancov, aby zabezpečila vzdelávanie žiakov z Ukrajiny. K tomuto kroku vo väčšej miere pristúpili školy s vyšším počtom žiakov z Ukrajiny. Takmer štvrtina (23,5 %) škôl s najvyšším počtom žiakov zamestnala nových zamestnancov. V prípade škôl s najnižším počtom žiakov z Ukrajiny to bolo len 4,3 % škôl (graf 28).

Vo vyššej miere nových zamestnancov prijali školy v Bratislavskom (14,1 %) a Trnavskom (12,7 %) kraji. Naopak, v najmenšej miere nových pracovníkov zamestnali školy v Košickom kraji (6,9 %)⁵⁸.

Školy, ktoré zamestnali nových zamestnancov, najčastejšie prijali učiteľov (44,8 %) alebo pedagogických asistentov (40,3 %). V najmenšej miere prijali vychovávateľov a administratívnych zamestnancov (3 %). Relatívne nízky podiel škôl zamestnal členov školského podporného tímu.

⁵⁵ Odpovede na otázku: Potrebovali by ste vo Vašej škole zabezpečiť alebo posilniť niektorú z nasledovných činností v súvislosti so vzdelávaním žiakov odíencov z Ukrajiny? (N = 608)

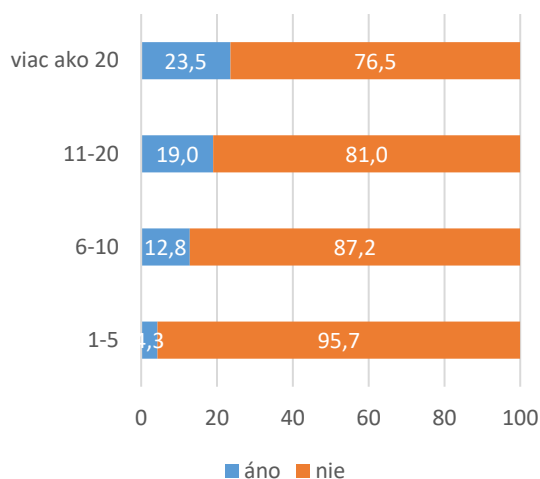
⁵⁶ Odpovede na otázku: Potrebovali by ste vo Vašej škole zabezpečiť alebo posilniť niektorú z nasledovných činností v súvislosti so vzdelávaním žiakov odíencov z Ukrajiny? (N = 608)

⁵⁷ Odpovede na otázku: Potrebovali by ste vo Vašej škole zabezpečiť alebo posilniť niektorú z nasledovných činností v súvislosti so vzdelávaním žiakov odíencov z Ukrajiny? (N = 608)

⁵⁸ Odpovede na otázku: Zamestnali ste z dôvodu zabezpečenia vzdelávania žiakov odíencov z Ukrajiny nových zamestnancov? (N = 608)

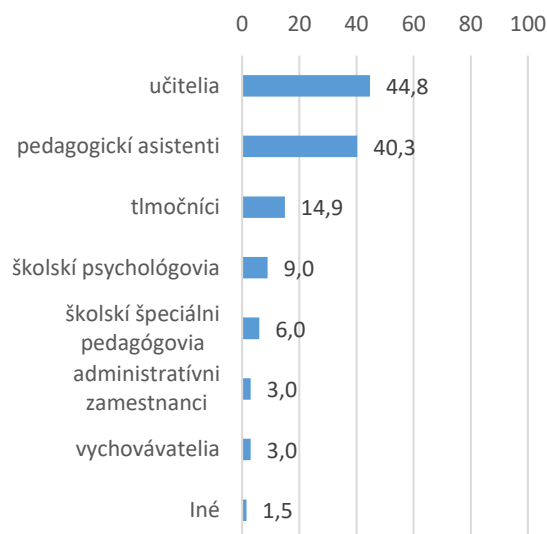
Školského psychológa zamestnalo 9 % škôl a školského špeciálneho pedagóga 6 % škôl. Tlmočníka zamestnalo 14,9 % škôl (graf 29).

Graf 28: Podiel škôl, ktoré z dôvodu zabezpečenia vzdelávania žiakov z Ukrajiny zamestnali nových zamestnancov (%)⁵⁹

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Graf 29: Podiel škôl, ktoré zamestnali daných zamestnancov z dôvodu zabezpečenia vzdelávania žiakov z Ukrajiny (%)⁶⁰

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Ako na to poukazujú aj odpovede riaditeľov v prieskume, so vzdelávaním žiakov z Ukrajiny by mohol výrazne pomôcť personál, ktorý ovláda ukrajinský jazyk. Preto sme zisťovali, či školy majú zamestnancov, ktorí ovládajú ukrajinčinu.

Väčšina (79,6 %) škôl, ktoré vzdelávajú žiakov z Ukrajiny, nemá zamestnancov ovládajúcich ukrajinčinu. Najvyšší podiel škôl, ktoré majú zamestnancov ovládajúcich ukrajinčinu, sa nachádza v Prešovskom (41,4 %) a Bratislavskom (32,6 %) kraji. Naopak, v najmenej miere majú ukrajinsky hovoriacich zamestnancov školy v Žilinskom kraji (9,7 %) (graf 30). Väčšina škôl (71 %) však týchto zamestnancov mala už pred príchodom žiakov z Ukrajiny⁶¹.

Na druhej strane, nie všetky školy podľa vyjadrenia riaditeľov potrebujú zamestnancov, ktorí ovládajú ukrajinský jazyk. Takýchto zamestnancov by chcela zamestnať viac ako tretina (36,6 %) škôl, ktoré nemajú zamestnancov ovládajúcich ukrajinčinu⁶². Značná väčšina (89,3 %) týchto škôl by chcela zamestnať pedagogických asistentov. Päťina (21,5 %) by zamestnala učiteľov a niektoré školy by zamestnali aj odborných zamestnancov (15,8 %) a vychovávateľov (14,7 %) (graf 31).

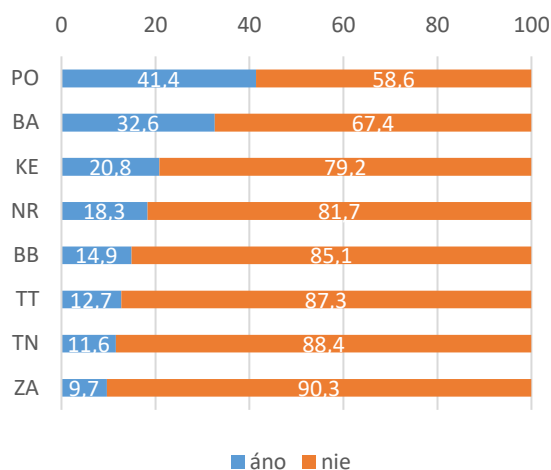
⁵⁹ Odpovede na otázku: Zamestnali ste z dôvodu zabezpečenia vzdelávania žiakov odídcov z Ukrajiny nových zamestnancov? (N = 608)

⁶⁰ Odpovede na otázku: Akých zamestnancov ste zamestnali z dôvodu zabezpečenia vzdelávania žiakov odídcov z Ukrajiny? (N = 64)

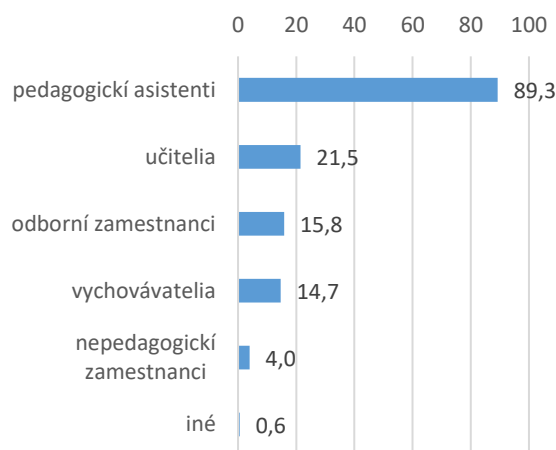
⁶¹ Odpovede na otázku: Odkedy pôsobia títo zamestnanci vo Vašej škole? (N = 124)

⁶² Odpovede na otázku: Chceli by ste v škole zamestnať osoby, ktoré ovládajú ukrajinský jazyk? (N = 484)

Graf 30: Podiel škôl, ktoré majú zamestnancov ovládajúcich ukrajinský jazyk podľa krajov (%)⁶³

Graf 31: Podiel škôl, ktoré by chceli zamestnať ľudí ovládajúcich ukrajinský jazyk na danej pozícii (%)⁶⁴

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Zdroj: Prieskum ŠŠI

Poznámka: Kraje sú zoradené podľa podielu škôl, ktoré majú zamestnancov ovládajúcich ukrajinský jazyk

Školy však pri zamestnávaní týchto ľudí čelia rozličným prekážkam. Väčšine škôl bránil zamestnať ukrajinsky hovoriacich zamestnancov nedostatok financií (79,1 %), ako aj nedostatok vhodných kandidátov (52 %). Pre štvrtinu (24,9 %) škôl boli bariérou legislatívne prekážky⁶⁵.

V prípade škôl, ktoré mali ukrajinsky hovoriacich zamestnancov, išlo väčšinou o učiteľov (81,5 % škôl)⁶⁶. Približne štvrtina škôl mala aj nepedagogických zamestnancov (26,6 %)⁶⁷ a pedagogických asistentov (23,4 %)⁶⁸ a približne pätina (19,4 %) vychovávateľov⁶⁹. Len zanedbateľná časť (5,6 %) škôl mala odborných zamestnancov hovoriacich po ukrajinsky⁷⁰.

7 ODPORÚČANIA

Na základe zistených údajov možno formulovať nasledujúce odporúčania:

- **Zvýšiť kapacity škôl, ktoré nemajú dostatok miest na zaradenie žiakov z Ukrajiny.** Z prieskumu vyplynulo, že najmä školy v Bratislavskom kraji a školy s vyšším počtom žiakov z Ukrajiny v menšej miere prijali všetkých ukrajinských žiakov, ktorí sa k nim hlásili. Najčastejším dôvodom, prečo školy neprijali žiakov z Ukrajiny, bol nedostatok miest. Zároveň sa ukázalo, že len malej časti škôl, ktoré to potrebovali, sa podarilo dobudovať triedy.

⁶³ Odpovede na otázku: Máte v škole zamestnancov, ktorí ovládajú ukrajinský jazyk? (N = 608)

⁶⁴ Odpovede na otázku: Na aké pozície by ste chceli zamestnať ľudí, ktorí ovládajú ukrajinský jazyk? (N = 177)

⁶⁵ Odpovede na otázku: Čo vám doteraz bránilo zamestnať ľudí, ktorí ovládajú ukrajinský jazyk? (N = 177)

⁶⁶ Odpovede na otázku: Koľko učiteľov ovládajúcich ukrajinský jazyk pôsobí vo Vašej škole? (N = 124) Podiel škôl, ktoré uviedli, že majú aspoň jedného zamestnanca v danej kategórii.

⁶⁷ Odpovede na otázku: Koľko nepedagogických zamestnancov ovládajúcich ukrajinský jazyk pôsobí vo Vašej škole? (N = 124) Podiel škôl, ktoré uviedli, že majú aspoň jedného zamestnanca v danej kategórii

⁶⁸ Odpovede na otázku: Koľko pedagogických asistentov ovládajúcich ukrajinský jazyk pôsobí vo Vašej škole? (N = 124) Podiel škôl, ktoré uviedli, že majú aspoň jedného zamestnanca v danej kategórii

⁶⁹ Odpovede na otázku: Koľko vychovávateľov ovládajúcich ukrajinský jazyk pôsobí vo Vašej škole? (N = 124) Podiel škôl, ktoré uviedli, že majú aspoň jedného zamestnanca v danej kategórii

⁷⁰ Odpovede na otázku: Koľko odborných zamestnancov ovládajúcich ukrajinský jazyk pôsobí vo Vašej škole? (N = 124) Podiel škôl, ktoré uviedli, že majú aspoň jedného zamestnanca v danej kategórii

- **Podporiť organizáciu kurzov štátneho jazyka.** V porovnaní s minulým školským rokom klesol počet škôl, ktoré v tomto školskom roku organizovali kurzy štátneho jazyka. Zároveň z údajov vyplynulo, že značnej časti škôl sa nepodarilo uskutočniť kurzy štátneho jazyka, hoci to potrebovali.
- **Podporiť organizáciu hodín alebo kurzov ukrajinského jazyka.** Hodiny ukrajinského jazyka organizovalo len minimum škôl. Zároveň sa ukázalo, že len menšine škôl, ktoré to potrebovali, sa podarilo zabezpečiť kurzy prvého (materinského) jazyka pre žiakov z Ukrajiny.
- **Motivovať žiakov z Ukrajiny, aby sa zúčastňovali záujmových útvarov (krúžkov).** Napriek tomu, že žiaci z Ukrajiny mali na takmer každej škole možnosť navštevovať záujmové útvary (krúžky), značná časť škôl uviedla, že krúžky navštevovala len menšia časť žiakov z Ukrajiny alebo takmer nikto.
- **Zabezpečiť psychologickú a špeciálno-pedagogickú podporu v ukrajinskom jazyku,** napríklad prostredníctvom zamestnania odborných zamestnancov ovládajúcich ukrajinčinu (najmä v školách s vyšším počtom žiakov z Ukrajiny) alebo mobilných terénnych pracovníkov. Viaceré školy by potrebovali zabezpečiť alebo posilniť psychologickú a špeciálno-pedagogickú podporu v ukrajinskom jazyku. Zároveň sa ukázalo, že časť škôl má záujem zamestnať odborných zamestnancov. Väčšine škôl, ktoré potrebovali zamestnať odborných zamestnancov, sa to nepodarilo.
- **Podporiť zamestnávanie pedagogických asistentov ovládajúcich ukrajinský jazyk.** Viaceré školy by potrebovali zabezpečiť alebo posilniť pedagogickú činnosť v ukrajinskom jazyku. Zároveň z prieskumu vyplynulo, že značná väčšina škôl, ktoré majú záujem prijať zamestnancov ovládajúcich ukrajinčinu, by zamestnala práve pedagogických asistentov. Väčšina škôl, ktoré by to potrebovali, však mala problém zabezpečiť nových pedagogických asistentov.
- **Podporiť zamestnávanie učiteľov ovládajúcich ukrajinský jazyk.** Viaceré školy by potrebovali zabezpečiť alebo posilniť pedagogickú činnosť v ukrajinskom jazyku. Zároveň by časť škôl chcela zamestnať učiteľov. Väčšine škôl, ktoré potrebovali zabezpečiť nových učiteľov, sa to nepodarilo.

8 LITERATÚRA

Ball, J. 2011. *Mother Tongue-Based Bilingual or Multilingual Education in the Early Years*. Paris: UNESCO. Dostupné na: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000212270>

Cerna, L. 2019. *Refugee education: Integration models and practices in OECD countries*. Paris: OECD Publishing. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.1787/a3251a00-en>

České priority, PAQ Research. *Integrace ukrajinských uprchlíků v ČR 2022+*. Dostupné na internete: <https://www.paqresearch.cz/post/integrace-ukrajinskych-uprchli%C3%ADku-v-cr-2022>

Gallová Kriglerová, E., Gažovičová, T., Kadlečíková, J. 2011. Školská legislatíva pre deti cudzincov a jej aplikovanie v praxi. In Gažovičová, T. (ed.): *Vzdelávanie detí cudzincov na Slovensku: Potreby a riešenia*. Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúry - Nadácia Milana Šimečku. Dostupné na: <http://cvek.sk/wp-content/uploads/2015/11/Vzdel%C3%A1vanie-det%C3%AD-cudzincov-na-Slovensku-Potreby-a-rie%C5%A1enia.pdf>

Maehler, D. B., Pötzschke, S., Ramos, H., Pritchard, P., Fleckenstein, J. 2021. Studies on the Acculturation of Young Refugees in the Educational Domain: A Scoping Review of Research and Methods. In *Adolescent Research Review*, 6, pp. 15-31. Dostupné na: <https://link.springer.com/article/10.1007/s40894-019-00129-7>

MŠVVaŠ SR. 2022. *Najčastejšie otázky a odpovede v súvislosti so situáciou na Ukrajine z pohľadu školstva: Regionálne školstvo*. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/22984.pdf>

OECD. 2019. *The Road to Integration: Education and Migration, OECD Reviews of Migrant Education*. Paris: OECD Publishing. Dostupné na internete: <https://doi.org/10.1787/d8ceec5d-en>

Ostertágová, A., Rehúš, M. 2022a. *Začleňovanie detí z Ukrajiny do vzdelávania: Hlavné problémy a odporúčania*. Bratislava: Centrum vzdelávacích analýz. Dostupné na: https://www.vzdelavacieanalyzy.sk/wp-content/uploads/2022/07/Vzdelavanie-deti-z-Ukrajiny-hlavne-zistenia-a-odporucania_CVA.pdf

Ostertágová, A., Rehúš, M. 2022b. *Začleňovanie detí z Ukrajiny do vzdelávania v Bratislave: Analýza súčasnej situácie a prehľad politik*. Bratislava: Centrum vzdelávacích analýz. Dostupné na: https://www.vzdelavacieanalyzy.sk/wp-content/uploads/2022/07/Vzdelavanie-deti-z-Ukrajiny-v-BA_CVA_publikacia.pdf

ŠPÚ. 2022. *Manuál pre inklúziu detí cudzincov do výchovno-vzdelávacieho procesu v Slovenskej republike*. Bratislava: Štátny pedagogický ústav. Dostupné na: <https://www.statpedu.sk/files/sk/o-organizacii/projekty/erasmus-slovincina-deti-cudzincov/manualy/manual-inkluziu-deti-cudzincov.pdf>

ŠŠI. 2020. *Správa o stave vzdelávania cudzincov v základnej škole v SR v školskom roku 2019/2020*. Bratislava: Štátna školská inšpekcia. Dostupné na internete: https://www.ssi.sk/wpcontent/uploads/2020/12/123_TI_Vzde_ziakov_cudz_ZS.pdf

ŠŠI. 2022a. *Pripravenosť škôl na vzdelávanie detí odídených z Ukrajiny*. Bratislava: Štátna školská inšpekcia. Dostupné na internete: https://www.ssi.sk/wpcontent/uploads/2022/06/Sprava_odidenci_all7_tlac_final_20_6.pdf

ŠŠI. 2022b. *Vzdelávanie detí cudzincov bolo dlhšiu dobu nepovšimnuté*. Bratislava: Štátna školská inšpekcia. Dostupné na internete: <https://www.ssi.sk/2022/03/17/vzdelavanie-deti-cudzincov-bolo-dlhšiu-dobunepovsimnute/>

UNESCO. 2022. *Mapping host countries' education responses to the influx of Ukrainian students*. Dostupné na: <https://www.unesco.org/en/articles/mapping-host-countries-education-responses-influx-ukrainianstudents>

UNICEF, 2022. *Education, Children on the move and Inclusion in Education: Lessons learned and scalable solutions to accelerate inclusion in national education systems and enhance learning outcomes*. UNESCO. Dostupné na: <https://www.unicef.org/media/116171/file/Education,%20Children%20on%20the%20move%20and%20Inclusion%20in%20Education.pdf>

9 ZOZNAM GRAFOV

Graf 1: Podiel zapojených základných škôl so žiakmi z Ukrajiny z celkového počtu základných škôl so žiakmi z Ukrajiny podľa krajov (%)	7
Graf 2: Podiel žiakov z Ukrajiny na zapojených základných školách z celkového počtu žiakov z Ukrajiny na základných školách podľa krajov (%)	7
Graf 3: Podiel škôl podľa počtu žiakov z Ukrajiny (%)	8
Graf 4: Podiel škôl podľa počtu žiakov z Ukrajiny v jednotlivých krajoch (%)	8
Graf 5: Zmena počtu žiakov z Ukrajiny, ktorí sa hlásili do školy podľa krajov (% škôl)	9
Graf 6: Zmena počtu žiakov z Ukrajiny, ktorí sa hlásili do školy podľa počtu žiakov z Ukrajiny v škole (% škôl)	9
Graf 7: Podiel škôl, ktoré prijali všetkých žiakov z Ukrajiny podľa krajov (%)	10
Graf 8: Podiel škôl, ktoré prijali všetkých žiakov z Ukrajiny podľa počtu žiakov z Ukrajiny v škole (%)	10
Graf 9: Dochádzka žiakov odídcov z Ukrajiny na vyučovanie podľa počtu žiakov z Ukrajiny v škole (% škôl)	11
Graf 10: Podiel škôl, ktoré organizovali kurzy štátneho jazyka podľa počtu žiakov z Ukrajiny v škole (%)	13
Graf 11: Podiel škôl, ktoré organizovali kurzy štátneho jazyka podľa krajov (%)	13
Graf 12: Dôvody, prečo školy v tomto školskom roku neorganizovali kurzy štátneho jazyka pre žiakov z Ukrajiny (% škôl)	14
Graf 13: Problémy škôl pri realizácii kurzov štátneho jazyka (% škôl)	14
Graf 14: Cieľové skupiny doučovania (% škôl)	15
Graf 15: Dôvody, prečo školy nerealizovali doučovanie pre žiakov z Ukrajiny (% škôl)	15
Graf 16: Dôvody, prečo školy neorganizovali hodiny ukrajinčiny (% škôl)	16
Graf 17: Množstvo žiakov z Ukrajiny, ktorí sa zúčastňujú online vzdelávania so školou na Ukrajine (% škôl)	17
Graf 18: Množstvo žiakov z Ukrajiny, ktorí navštevovali krúžky (záujmové útvary) v škole (% škôl)	18
Graf 19: Celkové hodnotenie podpory, ktorú dostávajú školy na Slovensku pri zabezpečení vzdelávania žiakov z Ukrajiny (% škôl)	19
Graf 20: Celkové hodnotenie podpory, ktorú dostávajú školy na Slovensku pri zabezpečení vzdelávania žiakov z Ukrajiny podľa počtu žiakov z Ukrajiny v škole (% škôl)	19
Graf 21: Oblasti, v ktorých by školy potrebovali v tomto školskom roku podporu pri zabezpečení vzdelávania žiakov z Ukrajiny (% škôl)	20
Graf 22: Oblasti, v ktorých sa školám v tomto školskom roku podarilo zabezpečiť podporu (% škôl)	20
Graf 23: Prekážky, ktoré školám bránili zabezpečiť všetku podporu, ktorú potrebovali (% škôl)	21
Graf 24: Zdroj finančných prostriedkov na zabezpečenie vzdelávania žiakov z Ukrajiny (% škôl)	21
Graf 25: Pripravenosť škôl z hľadiska materiálno-technického zabezpečenia (% škôl)	22

Graf 26: Informovanosť škôl o legislatívnych podmienkach začleňovania a vzdelávania žiakov z Ukrajiny (% škôl)	22
Graf 27: Podiel škôl, ktoré potrebovali zabezpečiť alebo posilniť danú činnosť (%)	23
Graf 28: Podiel škôl, ktoré z dôvodu zabezpečenia vzdelávania žiakov z Ukrajiny zamestnali nových zamestnancov (%)	24
Graf 29: Podiel škôl, ktoré zamestnali daných zamestnancov z dôvodu zabezpečenia vzdelávania žiakov z Ukrajiny (%)	24
Graf 30: Podiel škôl, ktoré majú zamestnancov ovládajúcich ukrajinský jazyk podľa krajov (%)	25
Graf 31: Podiel škôl, ktoré by chceli zamestnať ľudí ovládajúcich ukrajinský jazyk na danej pozícii (%)	25